

 MAŁOPOLSKA

**nie
oczy
wi
sta**

 MAŁOPOLSKA

**nie
oczy
wi
sta**

Szanowni Państwo!

Niemal każdy z nas lubi poznawać miejsca mało znane, te nieco na uboczu od głównych, turystycznych tras czy odkrywać tajemnice tych, które – jak nam się wydawało – bardzo dobrze znamy.

Oddając w Państwa ręce to wydawnictwo, zabieram Was właśnie w taką, nieoczywistą, podróż po naszym regionie. Podróż po Małopolsce, która potrafi zachwycić i jednocześnie zaskoczyć.

Zapraszam do pięknej i gościnnej Małopolski, do poznawania jej nieoczywistego i osobliwego oblicza.

Do zobaczenia!

Witold Kozłowski

Marszałek Województwa Małopolskiego

Ladies and Gentlemen!

Almost all of us enjoy getting to little-known places, slightly away from the main tourist routes, or discovering the secrets of those that we only thought we knew very well.

With the presentation of this publication, I am taking you on a less obvious journey around our region. A journey across Małopolska, which can be delightful and surprising at the same time.

Please come to the beautiful and hospitable Małopolska Region to get to know it from a less obvious and more unique side.

See you there!

Witold Kozłowski

Marshal of the Małopolska Region

Kraków. Bazylika Mariacka

2021 rok był przełomowy dla XV-wiecznego Ołtarza Wita Stwosza. Dzięki jego gruntownej konserwacji udało się przywrócić pierwotną kolorystykę szat i karnacji postaci, a odcień błękitu tła w ołtarzu zyskał głębszy i maksymalnie zbliżony do oryginalnego kolor.

Kraków. St. Mary's Basilica

2021 was a breakthrough year for the 15th century Altarpiece by Veit Stoss. Through thorough maintenance, it was possible to restore the original colors of the robes and the skin of the figures, and the background shade of blue in the altar gained a deeper tone, as close as possible to the original color.

Kraków. Wieża Ratuszowa

Warto dokładnie się jej przyjrzeć z każdej strony. Bystre oko obserwatora zauważy, że Wieża Ratuszowa jest przechylona o ponad pół metra. To nie jedyna ciekawostka tego obiektu. Na Wieży Ratuszowej umieszczony jest zegar atomowy uznawany za najdokładniejszy licznik minut.

Kraków. The Town Hall Tower

Well worth looking at from every angle. The eye of a keen observer will notice that the Town Hall Tower is tilted by more than half a meter. This is not the only fun fact about this building. The Town Hall Tower houses an atomic clock, which is considered to be the most accurate minute counter.

Kraków. Kościół Franciszkanów św. Kazimierza

Nieco na uboczu od głównych, turystycznych tras. Jego wnętrze potrafi zachwycić. Powstał w II połowie XVII wieku. Od samego początku w podziemiach obiektu chowano ciała fundatorów i dobrodziejów kościoła, zakonników, ubogich i żebraków. W katakumbach spoczywa około 1000 ciał, ale tylko 50 pochowano w trumnach. Pozostałe zostały złożone na ziemi i piasku. W kryptach panuje specyficzny mikroklimat, który sprawił, że ciała uległy mumifikacji i zachowały się do dziś.

Kraków. The Franciscan Church of St. Casimir

Slightly off the main tourist routes. Its interior can be a source of delight for the senses. It was built in the second half of the 17th century. From the very beginning, the bodies of the church founders and benefactors, monks, the poor and beggars were buried in the basement of the building. About 1,000 bodies lie in the catacombs, but only 50 of them were buried in coffins. Others were simply deposited on the soil and sand base. With the unique microclimate of the crypts, the bodies were mummified and preserved to this day.

Kraków. Magiczny ogród

Co kryją dziedzińce krakowskich kamienic? Wiele osób zadaje sobie to pytanie, ale rzadko udaje się to sprawdzić. Tymczasem można odkryć tam coś niespodziewanego i zaskakującego. Kamienica przy ul. Batorego 12 – zgiełk i duży uliczny ruch. Tymczasem na tyłach budynku można trafić na magiczny ogród przywołujący w pamięci piękne baśnie z dzieciństwa.

Kraków. Magical garden

What's hidden in the yards of Krakow's tenement houses? Many people ask themselves this question, but they rarely actually check it out. Yet you can discover unexpected and surprising things there. The tenement house at Batorego 12 Street – hustle and bustle and heavy traffic. Meanwhile, at the back of the building, you will find a magical garden reminiscent of beautiful fairy tales from your childhood.

Kraków. Latarnia umarłych

Najstarsza pochodzi z XIV wieku. W Krakowie znajdziemy ich kilkanaście. Obecnie pełnią funkcję kapliczek. Kiedyś powstały po to by rozpraszać mrok przed złymi duchami, sygnalizować niebezpieczeństwo. Stawiano je w pobliżu cmentarzy, szpitali i przytułków. Ta na krakowskich Plantach na wysokości ul. św. Sebastiana pochodzi z XVII wieku, a pierwotnie stała prawdopodobnie przy nieistniejącym już szpitalu dla chorych wenerycznie.

Kraków. The Lantern of the Dead

The oldest one dates back to the 14th century. There are more than ten of them in Kraków. Right now they are used as chapels. They were once created to dispel darkness from evil spirits, to signal danger. They were placed near cemeteries, hospitals and shelters. The one in Planty Park in Kraków, around St. Sebastian's Street, dates back to the 17th century and originally, it was probably standing next to a former hospital for the venereally ill.

Kraków. Muzeum Archeologiczne

Najstarsze muzeum w Krakowie. Najstarsza placówka archeologiczna w Polsce. Jedna z największych tego typu w naszej części Europy. To miejsce, w którym znajdziemy unikatowe zbiory starożytnego Peru, zbiory z polskich wykopalisk, kolekcję egiptologiczną (sarkofagi i mumie) oraz datowanego na X wiek posąg Światowida ze Zbrucza (zdjęcie po prawej).

Kraków. Archaeological Museum

The oldest museum in Kraków. The oldest archaeological site in Poland. One of the largest of its kind in this part of Europe. It is a place where we can find unique collections from ancient Peru, collections from Polish excavations, an Egyptological collection (sarcophagi and mummies) and a 10th century Zbruch Idol sculpture (photo on the right).

Wieliczka. Muzeum Żup Krakowskich

Takich obiektów nie znajdziemy nigdzie na świecie. XVII i XVIII-wieczne kieraty, które zobaczymy 135 metrów pod ziemią podczas zwiedzania trasy muzealnej, to unikatowa kolekcja na skalę światową.

Wieliczka. Kraków Saltworks Museum

You won't find such objects anywhere else in the world. The 17th and 18th century treadmills, which we will see 135 meters below the ground while visiting the museum route, are a unique collection on a global scale.

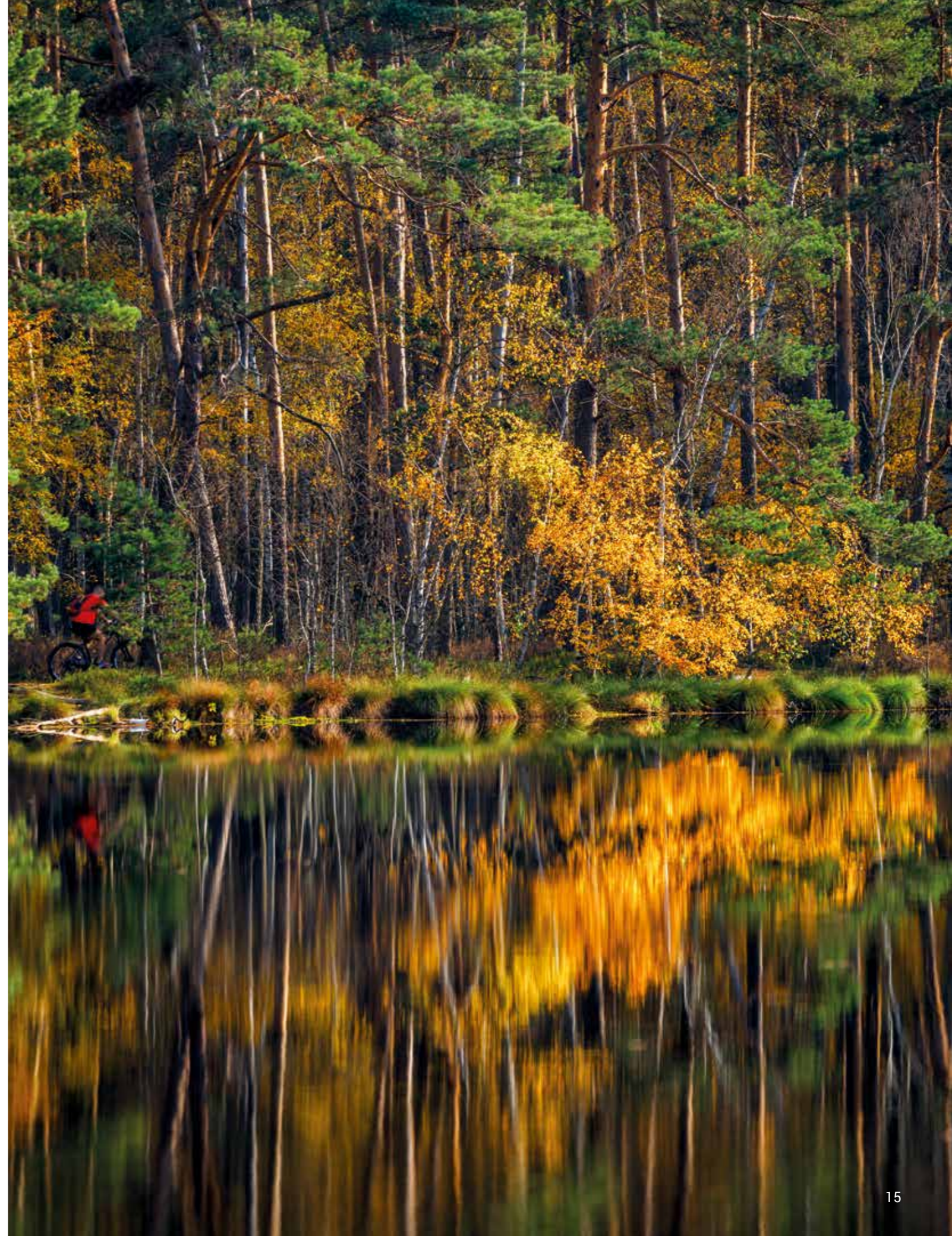
Puszcza Niepołomicka. Czarny Staw

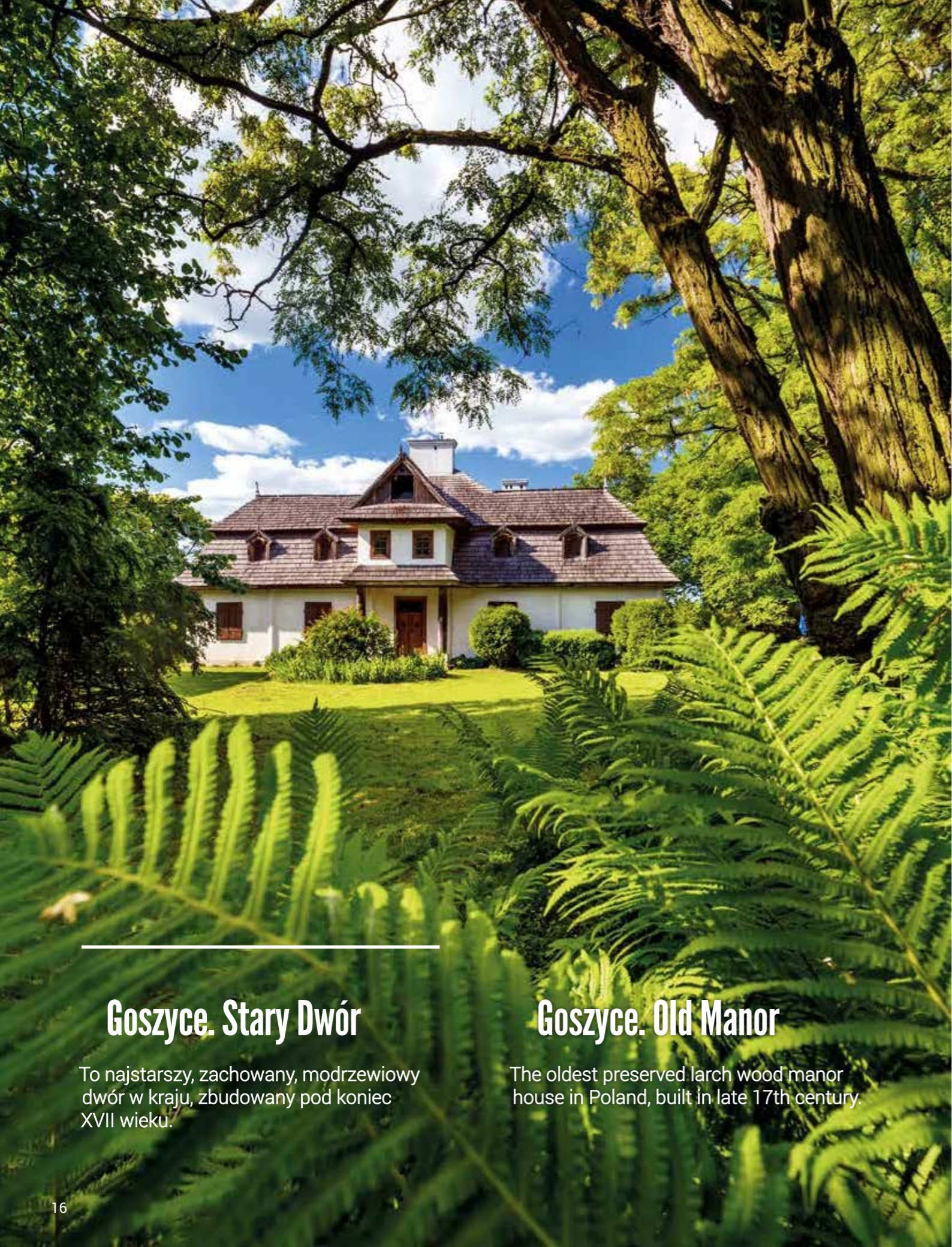
To największy zbiornik wodny w Puszczy Niepołomickiej. Ma około dwóch hektarów powierzchni. Powstał w miejscu wyrobiska po eksploatacji torfu. Swoją nazwę zawdzięcza właśnie torfom, których podkład nadaje wodzie ciemny, prawie brunatny kolor.

Niepołomice Primeval Forest Area. Czarny Staw

The largest water reservoir in the Niepołomice Forest. It is about two hectares in size. It was formed at a former peat extraction site. It owes its name to peat, the undercoat of which gives the water a dark brown color.

Goszyce. Stary Dwór

To najstarszy, zachowany, modrzewiowy dwór w kraju, zbudowany pod koniec XVII wieku.

Goszyce. Old Manor

The oldest preserved larch wood manor house in Poland, built in late 17th century.

Miechów. Kościół i klasztor Bożogrobców

Na całym świecie są tylko dwa takie miejsca. W Jerozolimie oraz Miechowie. Grób Boży, który znajduje się w Miechowie jest wierną kopią tego jerozolimskiego. Po zajęciu przez muzułmanów pod koniec XII wieku Jerozolimy, to Miechów stał się celem licznych pielgrzymek z całej Europy.

Miechów. Church and Monastery of the Holy Sepulchre

There are only two such places in the whole world - in Jerusalem and in Miechów. The tomb of God, which is located in Miechów, is a faithful copy of that of Jerusalem. After the Muslims occupied Jerusalem in late 12th century, Miechów became the destination of numerous pilgrimages from all over Europe.

Niedźwiedź. Młyn wodny

Działa od 1904 roku, a urządzenia do przemiału mąki w tym młynie są nadal napędzane turbiną wodną.

Niedźwiedź. Water Mill

In service since 1904 and the flour milling plant is still powered by a water turbine.

Bitwa pod Racławicami

Mimo, że bitwa pod Racławicami w 1794 roku nie wpłynęła na losy zniewolonej Polski, to zwycięska bitwa polskich wojsk pod dowództwem Tadeusza Kościuszki nad rosyjską armią, uznawana jest za jedno z ważniejszych wydarzeń w historii Polski. Krzyż, który znajdziemy w tym miejscu upamiętnia to wydarzenie.

Battle of Racławice

Although the Battle of Racławice in 1794 did not change the fate of enslaved Poland, the victorious battle of the Polish troops under the command of Tadeusz Kościuszko over the Russian army is considered one of the most important events in the history of Poland. The cross we find here commemorates this event.

Książnice Wielkie. Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny

Wystarczy tylko spojrzeć na główny ołtarz tej świątyni by od razu pomyśleć o Ołtarzu Wita Stwosza w krakowskiej Bazylice Mariackiej. I rzeczywiście taki był zamysł tego dzieła. To miniatura krakowskiego pierwowzoru. Powstał w 1491 roku i przypuszcza się, że został wykonany w pracowni Wita Stwosza.

Książnice Wielkie. The Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary

Look at the main altar of this temple and you will immediately think about the Altarpiece by Veit Stoss in the St. Mary's Basilica in Kraków. And such was indeed the intention of this work. This is a miniature of the Kraków prototype. It was created in 1491 and it is believed to have been made in Veit Stoss's studio.

Bochnia. Kopalnia Soli

To nie tylko miejsce wydobycia soli kamiennej. Mało kto wie, że to jeden z najdłużej, nieprzerwanie działających zakładów przemysłowych w Europie, który powstał w 1248 roku.

Bochnia. The Salt Mine

This is not just a place where rock salt is extracted. Few people know that it is one of the longest continuously operating industrial plant in Europe, first established in 1248.

Stary Wiśnicz. Zamek Wiśnicz

Największa twierdza XVII-wiecznej Rzeczypospolitej, drugi co do wielkości zamek po Wawelu. To w tym miejscu w 1682 roku, powstała pierwsza, polska książka kucharska, która zawiera ponad 300 przepisów.

Stary Wiśnicz. Wiśnicz Castle

The largest fortress of the 17th century Polish-Lithuanian Commonwealth, the second largest castle after Wawel. It was here in 1682 that the first Polish cookbook was created, containing over 300 recipes.

Uzew. Kukielka uszewska

Historia miejscowości Uzew nierozdzielnie wiąże się z tym szczególnym wypiekiem wpisanym na listę tradycyjnych produktów z Małopolski. Jak głosi miejscowa legenda, tradycja wypieku kukielki sięga nawet XIV wieku. Obecnie można posmakować tego rarytasu dzięki rodzinnej Piekarni „Gałęziowscy i Ania”, która od kilkudziesięciu lat zajmuje się wypiekiem kukielki. Poniżej na zdjęciu Helena Gałęziowska, właścicielka piekarni.

Uzew. The Uzew Sweet Roll

The history of the town of Uzew is inextricably linked to this particular pastry registered on the list of traditional products from Małopolska. According to a local legend, the tradition of baking this particular product (the kukielka) dates back to the 14th century. Nowadays, you can taste this delicacy thanks to the family Bakery “Gałęziowski i Ania”, which has been baking them for several decades. Below is a photo of Helena Gałęziowska, owner of the bakery.

Tarnów. Jan Głuszak Dagarama

Architekt, niespokojna dusza, wizjoner miasta przyszłości, który wyprzedził swoje czasy. Wyjątkowy artysta, w wiecznej gorączce, pełen niepokoju i nieoczywistych myśli. Urodzony w 1937 roku w Tarnowie, został upamiętniony w niezwykły sposób. Na tarnowskim Rynku można odnaleźć tablicę, która grzeje. Utrzymuje temperaturę ludzkiego ciała i przypomina o wyjątkowym rozgorączkowanym artyście i jego wizjach.

Tarnów. Jan Głuszak Dagarama

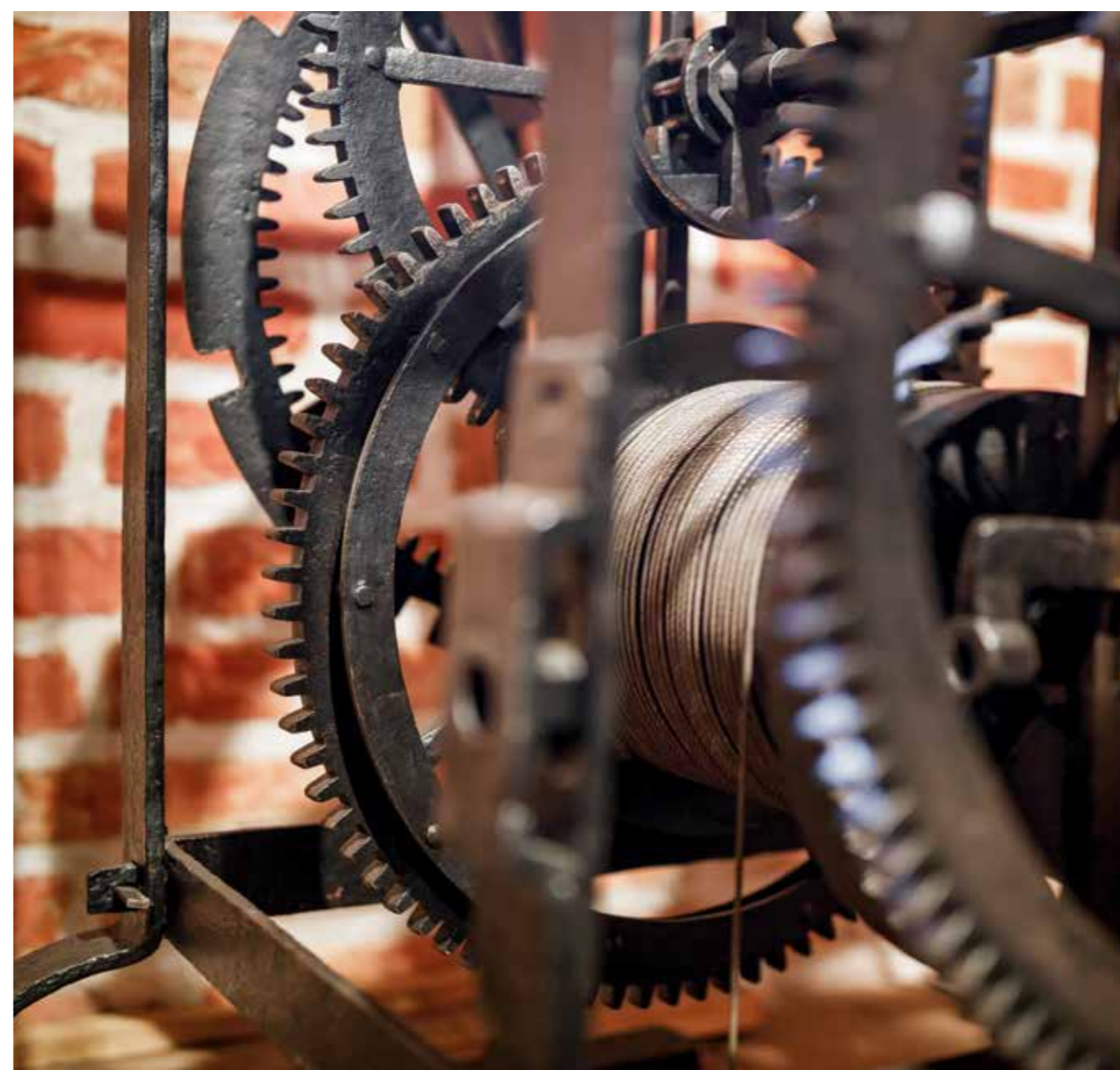
An architect and a restless soul, a visionary who conceived a city of the future, far ahead of his time. An exceptional artist, in a constant fever, full of anxiety and unique thoughts. Born in 1937 in Tarnów, he was commemorated in an unusual way. On the Market Square in Tarnów, there is a heating plaque. It maintains the temperature of the human body and reminds us of this extraordinary, frantic artist and his visions.

Tarnów. Zegar na wieży ratuszowej

Nie gdzie indziej, a w Tarnowie znajdziemy XVI-wieczny, najstarszy w Polsce działający, ręcznie nakręcany zegar.

Tarnów. The clock on the town hall tower

Only in Tarnów will you find the oldest working hand-wound clock in Poland, which dates back to the 16th century.

Tarnów. Jan Szczepanik

Geniusz urodzony pod Tarnowem w 1872 roku, naukowiec samouk, który stoi za ponad 500. wynalazkami i setkami opatentowanych pomysłów technicznych. Jest między innymi odkrywcą barwnego filmu, systemu kolorowej fotografii i kamizelki kuloodpornej. Zdjęcie poniżej: tarnowski mural upamiętniający naukowca. Zdjęcie po prawej: Kamienica przy ul. Chopina, w której Szczepanik mieszkał ze swoją rodziną.

Tarnów. Jan Szczepanik

A genius born near Tarnów in 1872, self-taught scientist who stands behind over 500 inventions and hundreds of patented technical ideas. He is, among others, the discoverer of color film, a system of color photography, and a bulletproof vest. Photo below: Tarnów mural commemorating the scientist. Photo on the right: Tenement house at Chopina Street where Szczepanik lived with his family.

Tarnów. Muzeum Diecezjalne

Najstarsze muzeum diecezjalne w Polsce. Powstało w 1888 roku. Wyjątkowe miejsce, które chroni przed zapomnieniem najcenniejsze, sakralne zabytki tej części Małopolski. Znajdziemy tu między innymi „Opłakiwanie z Chomranic”, dzieło anonimowego artysty z pierwszej połowy XV wieku (zdjęcie na dole po prawej). Warto dodać, że muzeum mieści się w jednej z najstarszych kamienic Tarnowa, XVI-wiecznym Domu Mikołajowskim w narożniku Placu Katedralnego (zdjęcie na górze po prawej).

Tarnów. Diocesan Museum

The oldest diocesan museum in Poland. It was established in 1888. A unique place, protecting the most valuable sacred monuments of this part of Małopolska Region from oblivion. Among other works, there is the „Mourning of Chomranice”, a work of an anonymous artist from the first half of the 15th century (photo at the bottom right). It is worth noting that the museum is located in one of the oldest tenement houses in Tarnów, the 16th century Mikołajowski House in the corner of the Cathedral Square (photo on the top right).

Janowice. Winnica Janowice

Z winnicy znajdującej się na Małopolskim Szlaku Winnym roztacza się niezwykle i niepowtarzalny widok na Dolinę Dunajca.

Janowice. Janowice Vineyard

Located on the Małopolska Wine Route, the vineyard offers an unusual and unique view of the Dunajec River Valley.

Zalipie. Zolipskie pierogi

Wieś rozstawiona dzięki malowanym chatom, ale warto poznać także jej walory kulinarne. Zolipskie pierogi, z nietypowym nadzieniem ze słodkiej kapusty i drobno krojonej kiełbasy, omaszczone cebulką i skwarkami, to danie wpisane na listę produktów tradycyjnych. Oczywiście najlepiej smakują podane na talerzach pomalowanych w kwiatowe motywy.

Zalipie. Zolipskie pierogi

The village is famous thanks to the painted cottages, but its culinary values should be recognized as well. The "Zolipskie pierogi", with a unique filling of fresh cabbage and finely sliced sausage, topped with fried onions and pork greaves, is recorded in the list of traditional products. Of course, they taste best served on plates painted in floral motifs.

Odporyszów. Jan Wnęk

Zapomniany na wiele lat. Genialny rzeźbiarz samouk, marzyciel. Urodzony w pierwszej połowie XIX wieku Jan Wnęk, nazywany jest polskim Ikarom z nad Dunajca. Skonstruował skrzydła, dzięki którym wzbijał się w powietrze. Po raz ostatni poszybował z wieży odporyszowskiego kościoła w 1869 roku. Lot zakończył się tragicznym upadkiem i śmiercią. Skrzydła Jana Wnęka znajdziemy w krakowskim Muzeum Etnograficznym. W Odporyszowie znajduje się muzeum z rzeźbami artysty oraz pomnik upamiętniający jego osobę.

Odporyszów. Jan Wnęk

Forgotten for many years. A brilliant self-taught sculptor and a dreamer. Born in the first half of the 19th century, Jan Wnęk is called the Polish Icarus of the Dunajec river valley. He constructed wings that enabled him to rise into the air. His last soar was from the tower of the church in Odporyszów in 1869. The flight ended in a tragic fall and death. Jan Wnęk's wings can be found in the Ethnographic Museum in Kraków. In Odporyszów there is a museum with sculptures by the artist and a monument commemorating him.

Breń

Zespół dworsko-parkowy (zdjęcie poniżej) powstał w XVIII wieku dzięki rodzinie Czartoryskich i był jednym z najpiękniejszych ogrodów w Galicji. To park w stylu wersalskim, skomponowany przez jednego ze słynnych, wiedeńskich projektantów ogrodów. Do obecnych czasów zachowała się tylko jego część.

Okopy szwedzkie (zdjęcie po prawej) to miejsce, które czeka jeszcze na swoją prawdziwą historię. Jego potoczna nazwa wiąże się z jedną z hipotez z nim związanych. Niespodziewanie, wśród pól uprawnych pojawiają się ruiny, które być może były szwedzką fortyfikacją polową z czasów Potopu w XVII wieku. Jej zarys jest doskonale widoczny dopiero z lotu ptaka.

Breń

The manor and park complex (photo below) was built in the 18th century thanks to the Czartoryski family and was one of the most beautiful gardens in Galicia. It is a park in the Versailles style, composed by one of the famous Viennese garden designers. Only a part of it has survived to this day.

The Swedish trenches (photo on the right) are still waiting for their true history to be revealed. Their colloquial name is associated with one of the hypotheses about it. The ruins suddenly emerge among the farmlands, possibly a historical Swedish field fortification from the time of the Deluge in the 17th century. Its outline is only perfectly visible from a bird's eye view.

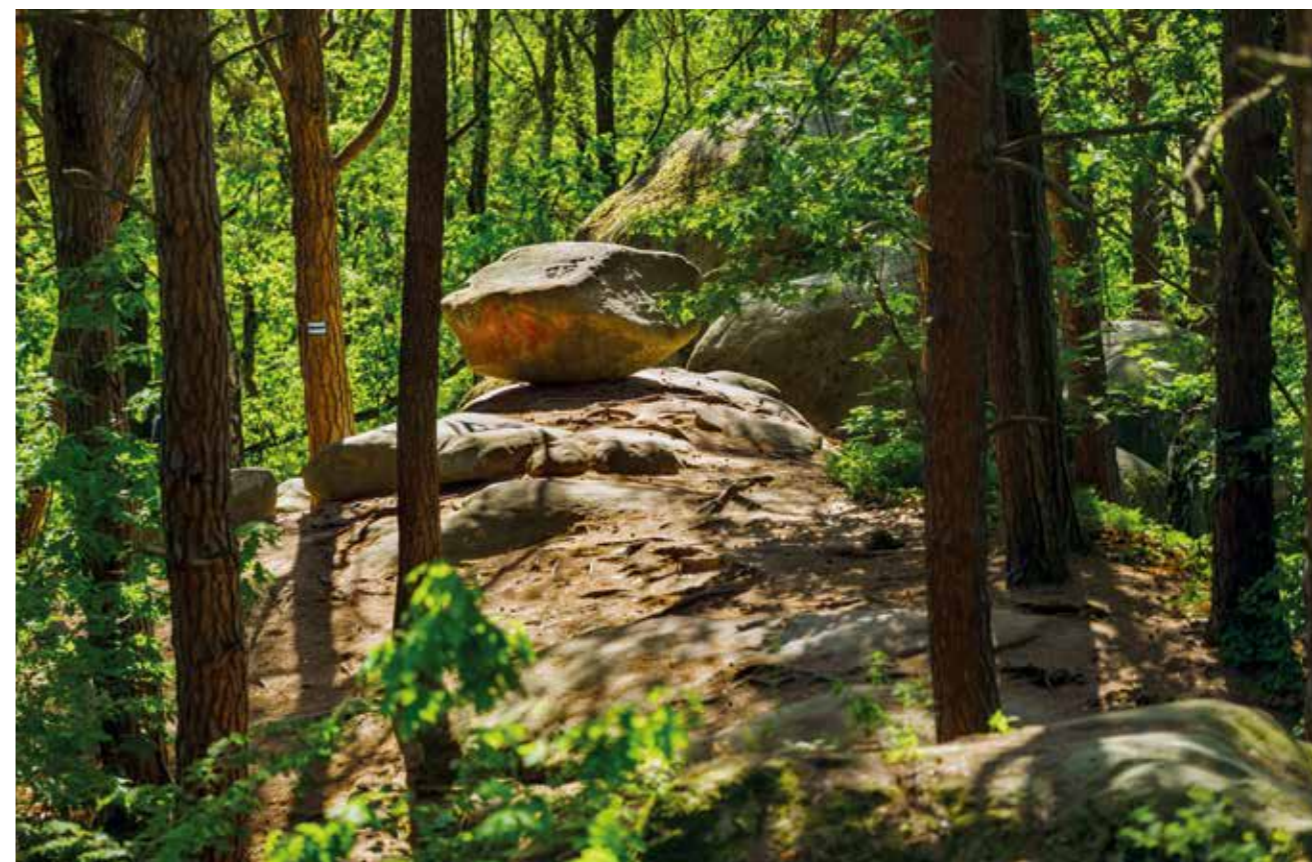

Cieźkowice. Wąwóz Czarownic

Latem to tylko mała strużka wody spadająca ze skał. Być może jest to najmniejszy wodospad w Małopolsce, który jednak dzięki swojemu usytuowaniu zyskuje wyjątkowy klimat. Zimą z kolei potrafi zamienić się w imponujący rozmiarem lodospad. Skamieniałe Miasto to unikatowe miejsce w naszym regionie.

Cieźkowice. The Witches Gorge

In the summer it is just a small trickle of water falling from the rocks. Perhaps it is the smallest waterfall in Małopolska, but with an extraordinary atmosphere thanks to its location. In winter, it can turn into an impressive icefall. The Fossilized City is a unique site in our region.

Biecz

W tym mieście możemy podziwiać kompleks murów obronnych wraz z barbakanem i basztami sięgających swoimi początkami XIV wieku, XV i XVI-wieczne domy oraz XV i XVII-wieczne kościoły. To jedno z najstarszych miast Małopolski, które otrzymało prawa miejskie w 1257 roku. Do dziś zachowało urbanistyczny układ średniowiecznego miasta. To wszystko sprawia, że Biecz jest jednym z bardziej interesujących miejsc w naszym regionie.

Biecz

In this town we can admire the complex of defensive walls with a barbican and towers dating back to the 14th century, together with 15th and 16th century houses as well as 15th and 17th century churches. It is one of the oldest towns in Małopolska, to which its town privileges were granted in 1257. To this day, it has retained the urban layout of a medieval town. All this makes Biecz one of the most interesting places in our region.

Kryg

To wieś, w której odnajdziemy żywe ślady historii tego miejsca. W wielu miejscach natrafimy na kiwony - urządzenia służące do wypompowywania ropy naftowej. Pod koniec XIX wieku działało w Krygu kilka kopalni nafty.

Kryg

A village where we will find living traces of the history of this place. We will often encounter pumpjacks here, which were used to pump oil. At the end of the 19th century, there were several oil wells operating in Kryg.

Libusza. Muzeum Przemysłu Naftowego i Etnografii

Obok obiektów typowych dla przemysłu naftowego znajdziemy w tym rodzinnym muzeum formy z wytłoczonym napisem „BR. NOBEL LIBUSZA”. Pochodzą z rafinerii ropy naftowej istniejącej w Libuszy. To ślad, który przypomina o tym, że w pierwszej połowie XX wieku jej właścicielami byli krewni Alfreda Nobla, fundatora nagrody swojego imienia. Po latach miejscowe kobiety zaczęły wykorzystywać formy do wypieku chleba.

Libusza. Museum of the Petroleum Industry and Ethnography

Next to the objects typical of the petroleum industry, in this family museum we will find molds with an inscription “BR. NOBEL LIBUSZA”. They originate from the oil refinery existing in Libusza. It is a trace reminding us that in the first half of the 20th century its owners were relatives of Alfred Nobel, the founder of the award of his name. Years later, local women began to use the molds to make bread.

Gorlice. Husarz władca

Miejskie murale upamiętniają gorlickiego bohatera, człowieka oddanego potrzebującym – księdza Bronisława Świeykowskiego. Był miłośnikiem przyrody, posiadał bogatą kolekcję entomologiczną i właśnie murale przedstawiające owady z tego zbioru, przypominają gorliczanom i turystom o szczególnej roli tego człowieka w historii miasta.

Gorlice. “Hussar the emperor”

The city’s murals commemorate a local hero of Gorlice, a man dedicated to those in need - Father Bronislaw Świeykowski. He was a lover of nature, he had a rich entomological collection, and the murals depicting insects from his collection remind the people of Gorlice and tourists of the unique role this man played in the history of the city.

Gorlice. Figura Chrystusa Frasobliwego

Ponad 100 lat znajdowała się w najstarszej na świecie lampie ulicznej, która zapłonęła w 1854 roku w Gorlicach. Dopiero w czasie prac konserwatorskich w latach 90. XX wieku, okazało się, że to wyjątkowo cenny obiekt datowany na 1593 rok! Obecnie oryginalną figurę znajdziemy w gorlickim Muzeum Regionalnym PTTK. Latarnię zdobi jej wierna kopia.

Gorlice. The figure of the Sorrowful Christ

It spent more than 100 in the world’s oldest street lamp which was first lit in 1854 in Gorlice. Only during the conservation works in the 1990s did it turn out to be an extremely valuable object dating back to 1593! Currently, the original figure can be found in the PTTK Regional Museum in Gorlice. The lamp is decorated with its identical copy.

Szymbark. Łapka na myszy

Ta drewniana skrzynka, eksponat Skansenu Wsi Pogórzańskiej, to odpowiednik współczesnej łapki na myszy i dowód na pomysłowość mieszkańców okolicznych wsi, którzy musieli chronić swoją żywność przed tymi gryzoniami.

Szymbark. Mousetrap

This wooden box, an exhibit of the Foothills Village Open-Air Museum, is the equivalent of a modern mouse trap and evidence of the ingenuity of local villagers who had to protect their food from these rodents.

Szymbark. Kleszcze do rwania zębów

Wygląd tego narzędzia mógłby niejednego zmylić, ale ten eksponat, który znajdziemy w Skansenie Wsi Pogórzańskiej to nic innego jak kleszcze do rwania zębów! Wykonane w dwudziestoleciu międzywojennym, używane były prawdopodobnie w okresie wojny i pomagały ulżyć w bólu zębów niejednemu potrzebującemu.

Szymbark. Tooth extraction forceps

By the look of it, this tool could confuse many, but this exhibit, which can be found in the Foothills Village Open-Air Museum, is nothing other than tweezers for extracting teeth! Made in the interwar period, they were probably used during the war and helped relieve the toothache of many a needy person.

Łosie. Bielanka

Zagroda Maziarska w Łosiu przypomina unikalną historię tej wsi. Jej mieszkańcy zajmowali się wędrownym handlem mazią i smarami. „Materiały łatwopalne Wehrmacht” – taki napis w języku niemieckim znajduje się na jednej z beczek, eksponatów muzeum (zdjęcie na dole po prawej). Podobno jeden z maziarzy znalazł ją w czasie II wojny światowej na drodze, a zgubę wykorzystał do przewożenia towarów.

Krosna dziegiowe, a właściwie specjalny drewniany plecak (zdjęcie na górze po prawej), należy do Romana Penkały z Bielanki, jednego z ostatnich dziegiarzy w regionie. Dziegiarze, niosąc towar w takich plecakach, handlowali nim po okolicznych wsiach. Dziegieć to kleista, ciemna substancja, która dawniej służyła między innymi jako środek leczniczy na choroby skóry.

Łosie. Bielanka

The Maziarska Farmstead in Łosie reminds us of the unique history of this village. Its inhabitants were itinerant merchants trading in grease and lubricants. „Flammable materials of the Wehrmacht” – such an inscription in German can be found on one of the barrels, exhibits of the museum (photo at the bottom right). Apparently, one of the grease traders found it on the road during World War II and used it to transport goods.

The wood tar looms, or rather a special wooden backpack (photo on the top right), belong to Roman Penkała from Bielanka, one of the last wood tar traders in the region. Wood tar traders carrying goods in such backpacks would sell the product in the surrounding villages. It is a sticky, dark substance that formerly served, among other things, as a healing agent for skin diseases.

Bieliczna

Kiedyś łemkowska wieś. Teraz jedynym śladem jej istnienia jest murowana XVIII-wieczna cerkiew nazywana „Mona Lisa” polskich gór.

Bieliczna

Once a Lemko village. Now the only trace of its existence is an 18th century Orthodox church in a brick design, called the “Mona Lisa” of the Polish mountains.

Izby

To miejsce dla tych, którym marzy się prawdziwy spokój, brak zasięgu w telefonie i dzika przyroda. Izby w Beskidzie Niskim należą do jednego z najbardziej urokliwych zakątków Małopolski.

Izby

This is a place for those who dream of real peace, lack of phone coverage and wildlife. The Izby village in the Low Beskids is among the most charming corners of Małopolska.

Krzywa. Krywulka

Mimo, że tworzono ją tylko we wschodniej części łemkowszczyzny, to także w Krzywej, w rodzinie Anny Dobrowolskiej, krywulkę wykonuje się od ponad 100 lat. To tradycyjny, najpiękniejszy element łemkowskiego ubioru kobiecego, który ozdobił ramiona kobiet. Wykonany jest z ponad 20 tysięcy szklanych koralików – w tym domu zawsze odtwarzany według wzoru krywulki babci pani Anny.

Krzywa. Krywulka

Although it was only created in the eastern part of the Lemko Region, the krywulka has also been made in Krzywa, in Anna Dobrowolska's family, for more than 100 years. It is the traditional, most beautiful element of Lemko women's attire, which adorned the shoulders of women. It is made of about 20,000 glass beads and it is always reproduced in this house according to the pattern of Anna's grandmother.

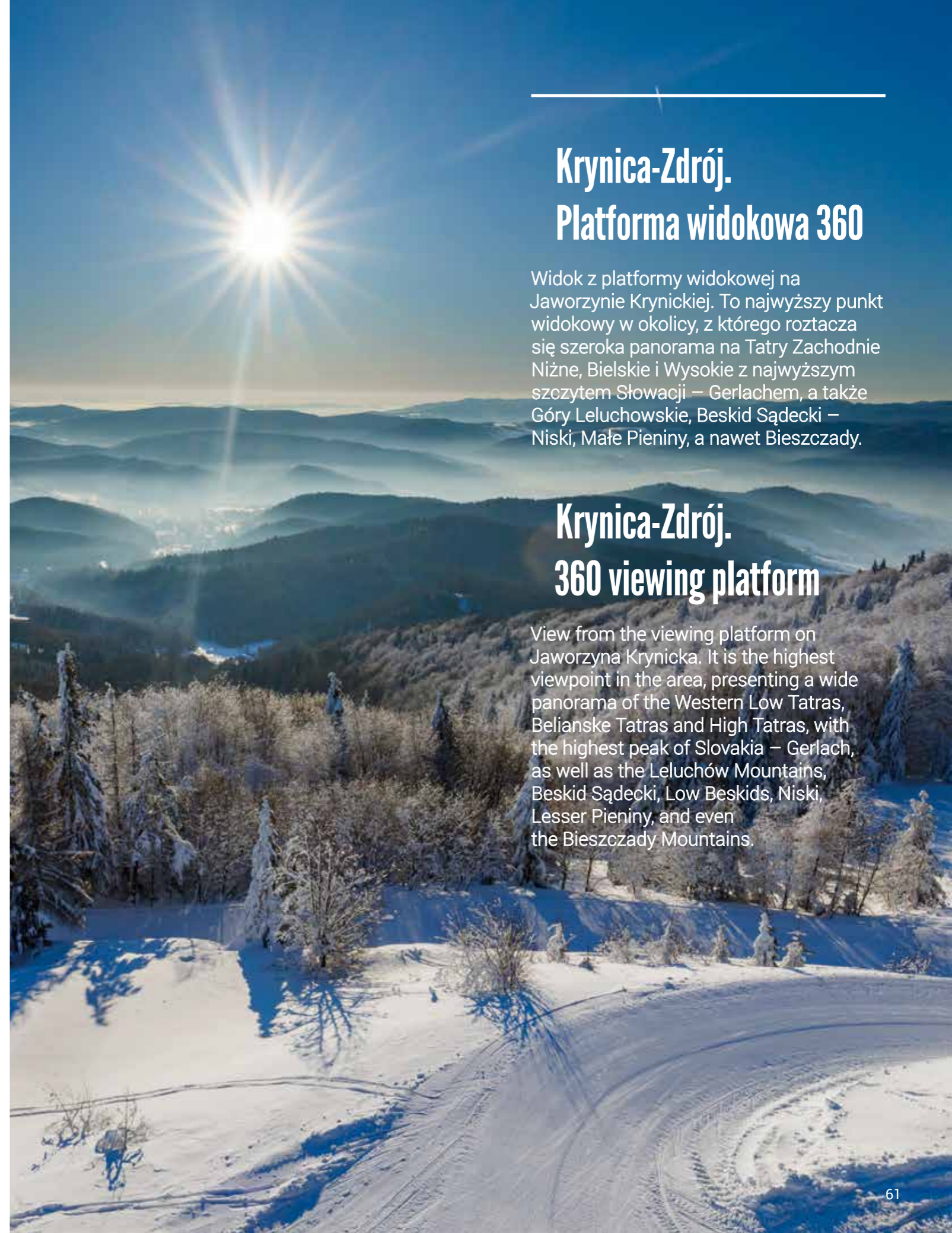
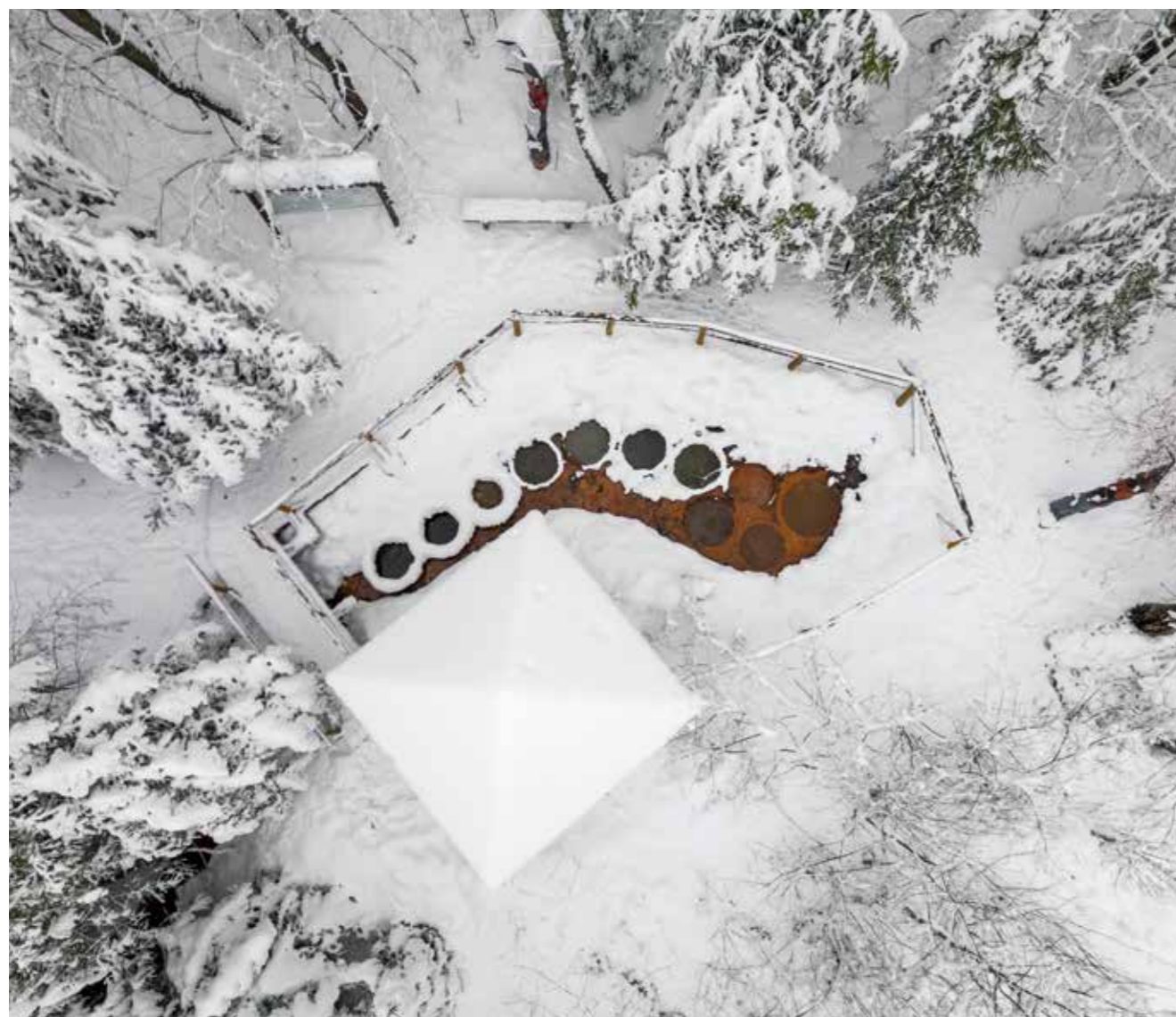

Tylicz. Mofeta

To największa mofeta w Karpatach. Kiedyś wzbudzała ogromny strach, bo wydzielający się tutaj z ziemi dwutlenek węgla uśmiercał owady i małe zwierzęta. W czasach PRL w supertajnej misji próbowano wykorzystać gaz z mofety do uprawy alg, które miały być pożywieniem dla radzieckich kosmonautów.

Tylicz. Mofeta

The largest mofetta in the Carpathians. It used to arouse great fear because the carbon dioxide emitted from the ground would kill insects and small animals. In the times of the People's Republic of Poland, in a super-secret mission, attempts were made to use the gas from the mofetta for growing algae to be used as food for Soviet astronauts.

Krynica-Zdrój. Platforma widokowa 360

Widok z platformy widokowej na Jaworzynie Krynickiej. To najwyższy punkt widokowy w okolicy, z którego rozciąga się szeroka panorama na Tatry Zachodnie Niżne, Bielskie i Wysokie z najwyższym szczytem Słowacji – Gerlachem, a także Góry Leluchowskie, Beskid Sądecki – Niski, Małe Pieniny, a nawet Bieszczady.

Krynica-Zdrój. 360 viewing platform

View from the viewing platform on Jaworzyna Krynicka. It is the highest viewpoint in the area, presenting a wide panorama of the Western Low Tatras, Belianske Tatras and High Tatras, with the highest peak of Slovakia – Gerlach, as well as the Leluchów Mountains, Beskid Sądecki, Low Beskids, Niski, Lesser Pieniny, and even the Bieszczady Mountains.

Muszyna

W tej gminie zlokalizowane są aż trzy uzdrowiska: Muszyna, Złockie i Żegiestów. To ewenement na skalę Polski i Europy!

Muszyna

As many as three health resorts are located in the territory of this commune: Muszyna, Złockie and Żegiestów. This is a rarity in Poland and Europe!

Rezerwat Las Lipowy Obrożyska

Powstał w 1919 roku, jako jeden z pierwszych w niepodległej Polsce. To jedyny las lipowy w Karpatach.

The Obrożyska Linden Forest Reserve

Established in 1919 as one of the first nature reserves in independent Poland. It is the only linden forest in the Carpathians.

Rzeka Poprad

To rzeka, na której urządzone są turystyczne spływy łodziami z Piwnicznej do Rytra. Trwająca około 2 godziny wycieczka gwarantuje niepowtarzalne widoki i wrażenia.

The Poprad River

A river on which tourist boat trips from Piwniczna to Rytra are organized. A 2-hour tour offers unforgettable views and a great experience.

Żegiestów. Łopata Polska

To przysiółek wsi Żegiestów nad meandrującą rzeką Poprad. Miejsce o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Doskonałe do wycieczek oraz obserwacji rzadkich gatunków ptaków, między innymi zimorodka zwyczajnego, pliszki górskiej czy dzwońca.

Żegiestów. Łopata Polska

A hamlet of the Żegiestów village on the meandering Poprad river. A place of exceptional natural and landscape value. Perfect for excursions and observation of rare bird species, including the common kingfisher, the grey wagtail or the greenfinch.

Łomnica-Zdrój. Rękawice furmańskie

Wykonane z wełny, ciepłe i nieprzemakalne, służyły zimą do ogrzania rąk przy pracy w lesie. Rękawic furmańskich używano w całych Karpatach, ale to w Piwnicznej-Zdroju i okolicach do dziś zachowała się tradycja ich wyrobu. Stało się tak dzięki pasjonatom lokalnej kultury ludowej, które nauczyły się tego rzemiosła od jednego z ostatnich rękawiczników. Na zdjęciach: Małgorzata Polańska-Kubiak i jej córka Marcelina Kubiak, które organizują pokazy wyrobu rękawic.

Łomnica-Zdrój. Cart driver's gloves

Made of wool, warm and waterproof, they were used in winter to warm the hands of forest workers. Such gloves were used throughout the Carpathians region, but it is in Piwniczna-Zdrój and the surrounding area that the tradition of their production has survived to this day. This was thanks to enthusiasts of local folk culture who learned this craft from one of the last glove makers. In the photos: Małgorzata Polańska-Kubiak and her daughter Marcelina Kubiak, offering demonstrations of gloves production.

Bacówka nad Wierchomlą

Wybór tras jest naprawdę duży. Do Bacówki nad Wierchomlą można dotrzeć między innymi z Krynicy-Zdroju, Muszyny, Żegiestowa, Piwnicznej-Zdroju, Rytra i Łabowej. Schronisko to doskonała baza wypadowa dla narciarzy skiturowych, miłośników pieszych, górskich wędrówek, a także rowerzystów.

Mountain Shelter over Wierchomla

Really extensive choice of routes. Bacówka nad Wierchomlą can be reached, among others, from Krynica-Zdrój, Muszyna, Żegiestów, Piwniczna-Zdrój, Rytra and Łabowa. The hostel is an excellent base for skiers, hikers, mountain hikers, as well as cyclists.

Rytró. Ruiny zamku

Pierwsze wzmianki o tym średniowiecznym zamku nad Popradem pochodzą z początków XIV wieku. Do tej pory nie wiadomo, komu zawdzięczamy jego budowę. Kilka lat temu odnowiono ruiny zamku i udostępniono je zwiedzającym.

Rytró. Ruins of the castle

The first mentions of this medieval castle on the river Poprad come from the beginning of the 14th century. So far, it is not known to whom we owe its construction. A few years ago, the ruins of the castle were renovated and opened to visitors.

Nowy Sącz

Zimowa panorama miasta. Nowy Sącz to jedno z najstarszych miast Małopolski lokowane na prawie królewskim w 1292 roku.

Nowy Sącz

A winter panorama of the city. Nowy Sącz is one of the oldest cities of Małopolska, established under royal law in 1292.

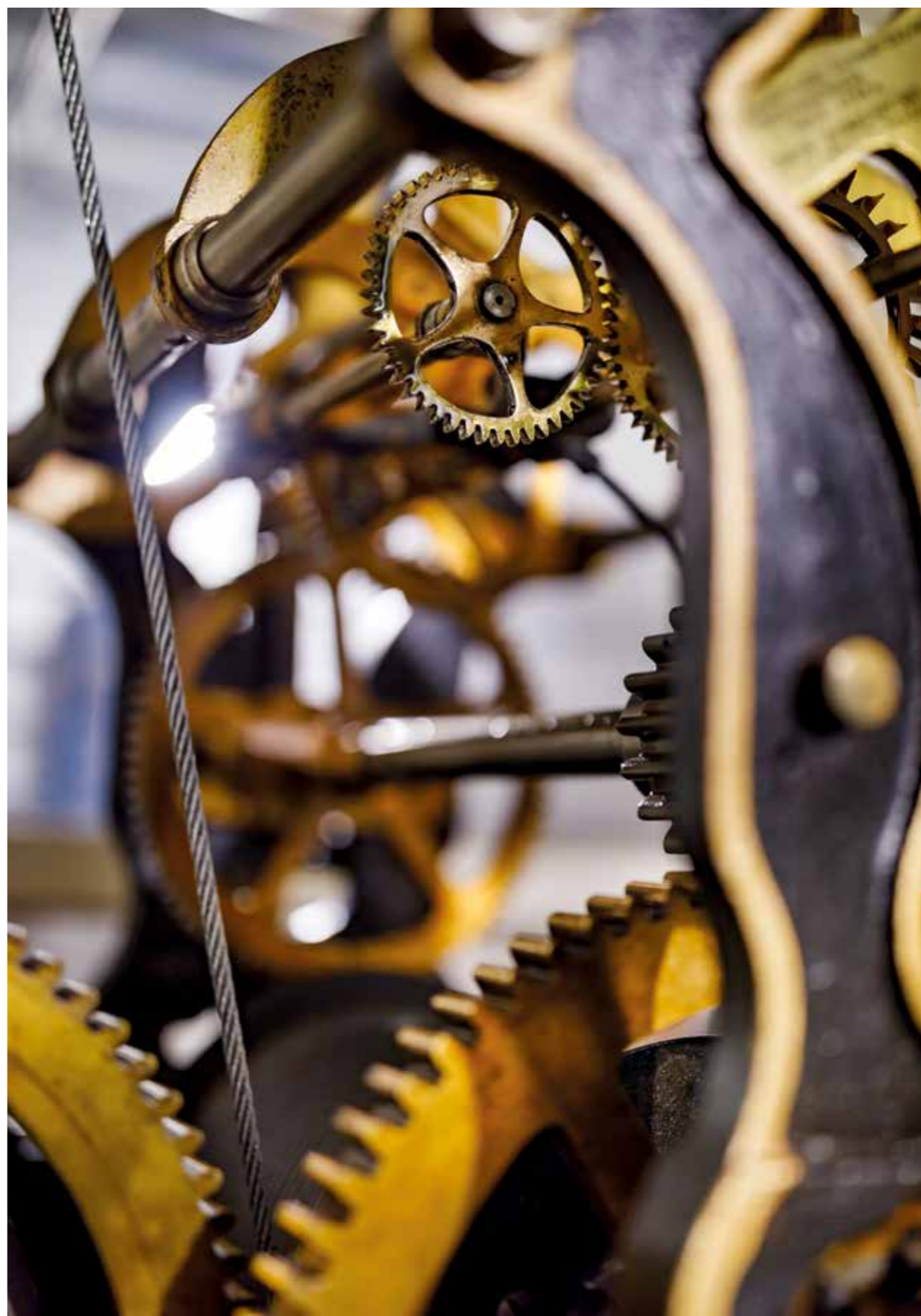

Nowy Sącz

Rodzina Dobrzańskich od ponad 120 lat opiekuje się zegarem na sądeckiej wieży ratuszowej. Jan Dobrzański każdego dnia, wieczorem, po pracy w zakładzie zegarmistrzowskim, wchodzi na wieżę po 122 schodach i nakręca miejski zegar, który po raz pierwszy uruchomił jego dziadek w 1901 roku.

Nowy Sącz

The Dobrzański family have been taking care of the clock on the town hall tower for more than 120 years. Every evening, after the end of his shift at a watchmaking company, Jan Dobrzański climbs up 122 stairs of the tower and winds the city clock, which was started for the first time by his grandfather in 1901.

Nowy Sącz. Mgr Mors

Pod takim pseudonimem działa Mariusz Brodowski, twórca murali i street artu. Jest autorem galerii na Wąskiej (zdjęcie powyżej). Jego autorski projekt to „Serial na Węgierskiej”, gdzie tworzy murale zaangażowane społecznie (zdjęcia po prawej).

Nowy Sącz. Mgr Mors

A pseudonym of Mariusz Brodowski, creator of murals and street art. He is the author of the gallery at Wąska Street (photo above). His original project is “Serial na Węgierskiej”, where he creates socially engaged murals (photos on the right).

Nowy Sącz

Doceniane nie tylko przez turystów, ale także filmowców – Miasteczko Galicyjskie (zdjęcie poniżej) i Sądecki Park Etnograficzny (zdjęcia po prawej) to doskonała sceneria do produkcji filmowych. Nagrywano tu między innymi filmy Papusza, Magnezja i Janosik. Prawdziwa historia.

Nowy Sącz

Appreciated not only by tourists, but also by filmmakers – the Galician Town (photo below) and Sądecki Ethnographic Park (photos on the right) is an excellent setting for film productions. "Papusza", "Magnezja", "Janosik" and other movies were filmed here. True story.

Paszyn

Niezwykły ośrodek rzeźby ludowej, gdzie niemal w każdym domu znajdziemy rzeźbiarza artystę. Pasję do rzeźbienia zaszczylił w mieszkańcach tej wsi, w latach 50. XX wieku, ówczesny proboszcz parafii. Wiele dzieł tych artystów możemy obejrzeć w Muzeum Sztuki Ludowej im. ks. Edwarda Nitki przy miejscowej parafii. To największa kolekcja tak zwanej sztuki naiwnej w Polsce. Górne zdjęcie po prawej: artysta ludowy, Władysław Oleksy rzeźbi Chrystusa Frasobliwego.

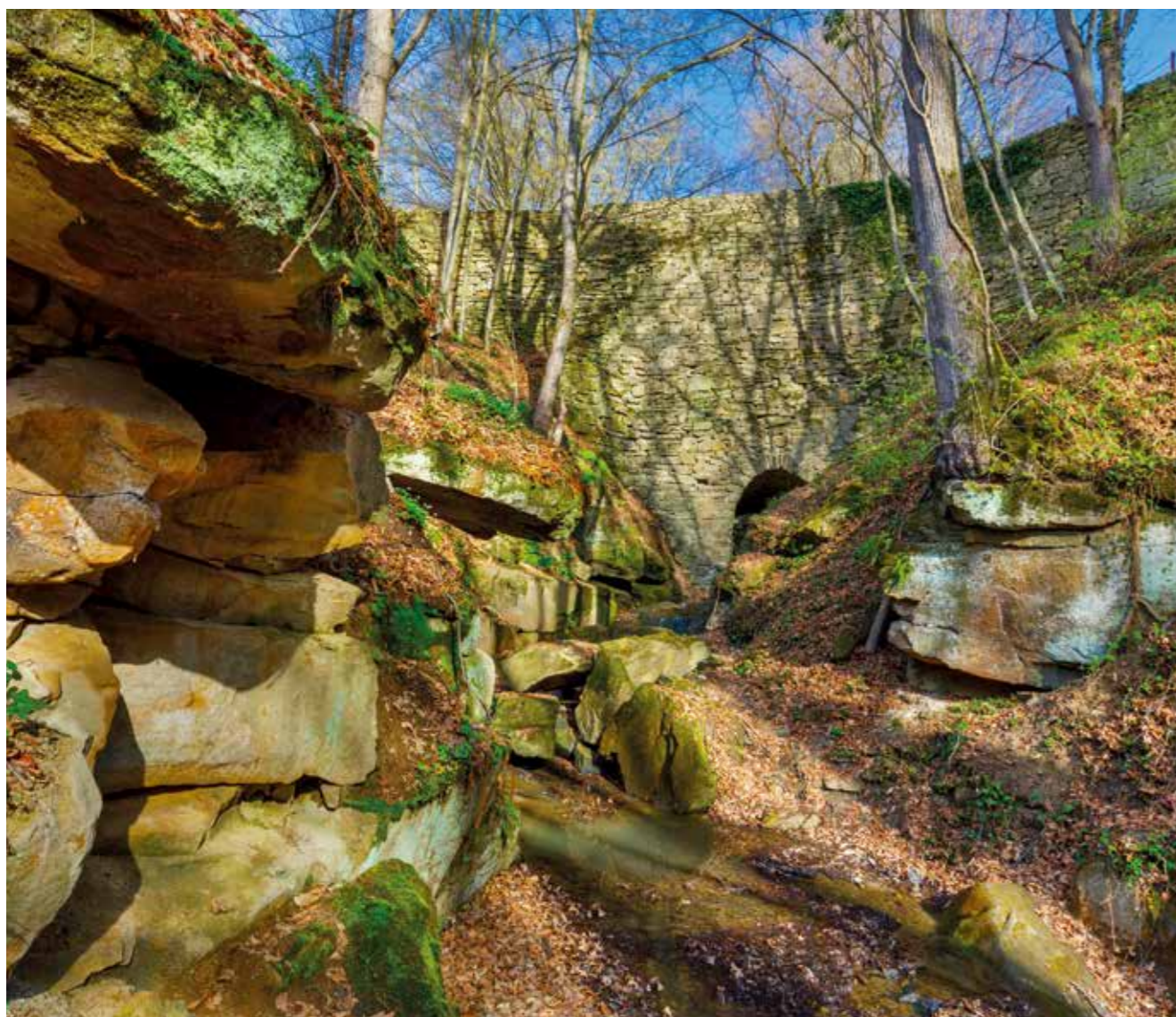
Paszyn

An unusual folk sculpture center where in almost every house we can find a sculptor artist. The then parish priest instilled a passion for sculpting in the inhabitants of this village in the 1950s. Many works by these artists can be seen at the Rev. Edward Nitka Folk Art Museum at the local parish. This is the largest collection of so-called naïve art in Poland. Upper photo on the right: Władysław Oleksy, a folk artist, sculpting the Pensive Christ.

Znamirówice. Most Stacha

Kamienny most, który ma około 13 metrów wysokości i 20 metrów długości został zbudowany w latach 70. XX wieku, rękami jednego człowieka, Jana Stacha. Rolnik zdobył się na taki wysiłek, ponieważ nie miał dojazdu do swojego gospodarstwa w przysiółku Zapaść. Jedyne możliwe dojazd prowadził przez drogę sąsiada, ale ten zabronił Stachowi z niej korzystać.

Znamirówice. Stach Bridge

The stone bridge, about 13 meters high and 20 meters long, was built in the 1970s by one man, Jan Stach. The farmer made this effort because he did not have access to his farm in the hamlet of Zapaść. The only possible access was through the neighbor's road, but the neighbor forbade Stach to use it.

Przydonica. Kościół Matki Bożej Różańcowej

Kościół zbudowano w 1527 roku, a sama parafia istnieje już od 1358 roku. Na szczególną uwagę zasługują tutaj bardzo cenne dwa gotyckie tryptyki, pełniące funkcje ołtarzy bocznych oraz datowane na koniec XVI wieku polichromie zdobiące prezbiterium.

Przydonica. Church of Our Lady of the Rosary

The church was built in 1527 and the parish itself has existed since 1358. Particularly noteworthy here are two highly valuable Gothic triptychs, serving as side altars, as well as the polychromes dated at late 16th century decorating the chancel.

Tabaszowa

Wrak barki nad Jeziorem Rożnowskim to miejsce, gdzie kręcono sceny do filmu „Boże Ciało”.

Tabaszowa

The wreck of a barge on Lake Rożnowskie is where scenes for the film „Corpus Christi” were shot.

Tropie

Kościół świętych Pustelników Andrzeja Świerada i Benedykta to miejsce związane z początkami chrześcijaństwa w Polsce. Historia istnienia tej świątyni sięga 1045 roku. Według tradycji, kościół powstał w miejscu pustelni eremity, benedyktyńskiego mnicha świętego Świerada, żyjącego tutaj nad Dunajcem na przełomie X i XI wieku.

Tropie

The Church of the Holy Hermits Andrew Zorard and Benedict is a place linked to the beginnings of Christianity in Poland. The history of this temple dates back to 1045. According to tradition, the church was built in the place of a hermitage occupied by Saint Zorard, a Benedictine monk who lived here on the Dunajec at the turn of the 10th and 11th centuries.

Rożnów. Beluard

Tajemnicza budowla nad Jeziorem Rożnowskim, zwana beluardem, to ślad po pięciobocznej twierdzy z połowy XVI wieku. Warto zwrócić tutaj uwagę na znajdującą się w narożnikach czoła budynku, płaskorzeźbę brodatego mężczyzny trzymającego w rękach głowę Turka.

Rożnów. Beluard

A mysterious building on Lake Rożnów, called the beluard, is a trace of a pentagonal fortress from the middle of the 16th century. Attention should be given here to a low relief in the corners of the building front, showing a bearded man holding a Turk's head in his hands.

Mokra Wieś

Jak głosi miejscowa legenda, wieś zawdzięcza swoją nazwę podmokłym terenom, na których powstała.

Mokra Wieś village

According to local legend, the village owes its name ("Mokra" is Polish for "wet") to the wetlands on which it was founded.

Limanowa. Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej

W krużgankach tej świątyni znajdziemy niespotykaną kolekcję około 100 figurek Matki Boskiej z różnych stron świata. Pochodzą między innymi z Hiszpanii, Włoch, Boliwii, Brazylii, Kolumbii, czy Wenezueli. Zdjęcie poniżej przedstawia Czarną Madonnę z Altötting w Niemczech.

Limanowa. Shrine of Our Lady of Sorrows

In the galleries of this shrine you will find an unparalleled collection of about 100 statues of the Virgin Mary from various parts of the world. They come from places such as Spain, Italy, Bolivia, Brazil, Colombia, Venezuela, and more. The photo below shows the Black Madonna of Altötting, Germany.

Krzestawice. Diabelski kamień

Pomnik przyrody nieożywionej. Zgodnie z legendą głaz upuścił w tym miejscu wystraszony biciem dzwonów na Anioł Pański diabeł, który zamierzał zrzucić go na pobliskie Opactwo Ojców Cystersów w Szczyrzycu.

Krzestawice. Devil's Stone

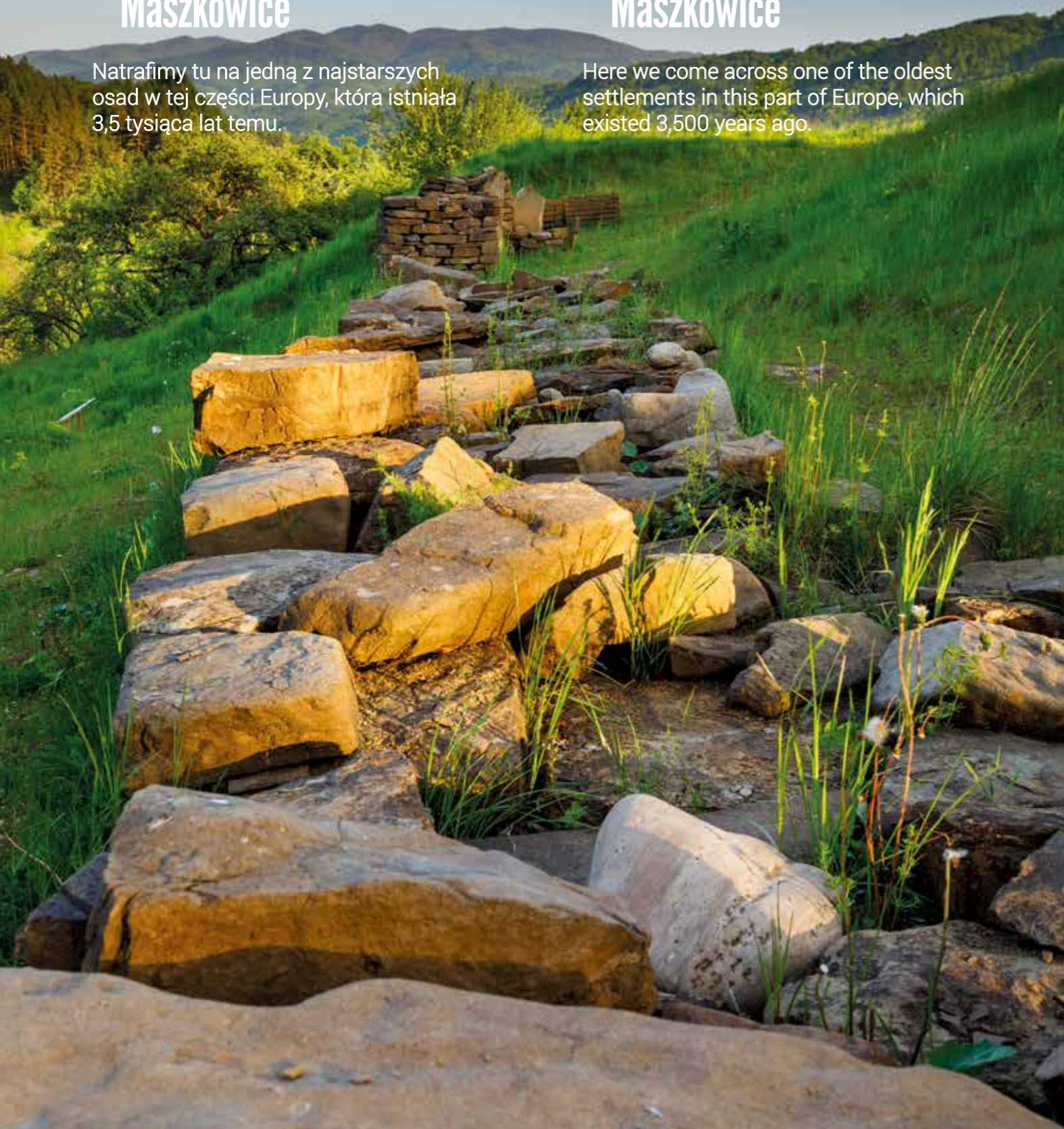
Monument to inanimate nature. According to legend, the boulder was dropped here by the devil, frightened by the ringing of bells calling for the Angel of the Lord prayer, who intended to drop it on the nearby Abbey of the Cistercian Abbots in Szczyrzyc.

Maszkowice

Natrafimy tu na jedną z najstarszych osad w tej części Europy, która istniała 3,5 tysiąca lat temu.

Maszkowice

Here we come across one of the oldest settlements in this part of Europe, which existed 3,500 years ago.

Gorc

Widok z wieży widokowej na szczycie góry Gorc (1228 m n.p.m.) w Gorcach. Rozciąga się stąd piękny widok na Beskidy, Pieniny i Tatry.

Gorc

View from the observation tower at the top of the Gorc mountain (1228 m above sea level) in the Gorce Mountains. There is a beautiful view of the Beskids, the Pieniny and the Tatra Mountains.

Obidza.

Wodospad Wielki

Nieco na uboczu, oddalony od szlaków turystycznych. Wodospad Wielki na Majdańskim Potoku w Obidzy to jeden z najpiękniejszych wodospadów w Polsce.

Obidza.

Great Waterfall

Slightly off the beaten track, away from hiking trails. The Great Waterfall on the Majdan Stream in Obidza is one of the most beautiful waterfalls in Poland.

Krościenko nad Dunajcem. Kościół Wszystkich Świętych

Wzniesiony w I połowie XIV wieku.
Na ścianach świątyni zachowały
się szczególnie cenne polichromie.
Najstarsze pochodzą nawet z XIV wieku.

Krościenko nad Dunajcem. The Church of All Saints

Erected in the first half of the fourteenth
century. Particularly valuable polychromes
have been preserved on the walls of the temple.
The oldest date back to the 14th century.

Niedzica. Zamek Dunajec

Mniej znana historia tego miejsca wiąże się z ukrytym skarbem Inków. Podobno trafił on do Niedzicy za sprawą inkaskiej księżniczki Uminy, spokrewnionej z właścicielami niedzickiego zamku. Księżniczka zmuszona do ucieczki podobno schroniła się właśnie tutaj, a wraz z nią do Niedzicy trafił także legendarny skarb.

Niedzica. Dunajec Castle

The lesser-known history of this site is linked to a hidden Inca treasure. Apparently, it came to Niedzica thanks to the Inca princess Umina, who was related to the owners of the Niedzica castle. When forced to flee, the princess reportedly took refuge here, and the legendary treasure came to Niedzica with her.

Pieniński Park Narodowy

Najstarszy park narodowy w Polsce, założony w 1932 roku. W Pienińskim Parku Narodowym można spotkać bardzo rzadkiego motyla – Niepylaka apollo. To jeden z największych motyli dziennych w Polsce.

Pieniny National Park

The oldest national park in Poland, founded in 1932. In the Pieniny National Park, you can meet a very rare butterfly – the mountain Apollo (Parnassius apollo). It is one of the largest butterflies in Poland.

Kacwin

Jedna z najstarszych miejscowości na Spiszu, która powstała w pierwszej połowie XIV wieku. Dużą atrakcją tego miejsca są tradycyjne sypańce – oryginalne spiskie spichlerze na zboże, ale przede wszystkim niezapomniane widoki.

Kacwin

One of the oldest towns in the Spisz region, established in the first half of the fourteenth century. A great attraction of this place are its original granaries, but above all the unforgettable views.

Kluskowce. Góra Wdżar

Miejsce ciekawe nie tylko z powodu widoków jakie rozpościerają się z tego niewielkiego szczytu. Warto wiedzieć, że Góra Wdżar to wulkan, który wygasł wiele milionów lat temu.

Kluskowce. The Wdżar Mountain

The place is interesting not only because of the views from this tiny mountain. It is worth knowing that Wdżar Mountain is a volcano that died out millions of years ago.

Frydman. Kasztel

Kasztel został zbudowany w XVI wieku. To wiejska rezydencja o obronnym charakterze.

Frydman. Castellum

The castellum was built in the 16th century. It is a country mansion with a defense function.

Mizerna

To jego życiowa pasja. Jan Bator ukończył jedyną w tamtym czasie szkołę lutniczą, jednak życie kazało mu czekać wiele lat na to by zająć się tylko tworzeniem instrumentów muzycznych. Już od ponad 35 lat jest jednym z najlepszych lutników w Polsce. Jego instrumenty trafiły między innymi w ręce muzyków z Austrii, USA, Anglii, Niemiec, Hiszpanii, Włoch i Japonii.

Mizerna

This was the passion of his life. Jan Bator graduated from the only school for violin makers at that time, but the events of his life had him wait many years before he could devote himself exclusively to building musical instruments. For over 35 years, he was one of the best violin makers in Poland. His instruments have gone into the hands of musicians from Austria, the USA, England, Germany, Spain, Italy, Japan and other countries.

Dębno Podhalańskie. Kościół św. Michała Archanioła

Powstał w II połowie XV wieku. Na belce tęczowej mieści się najstarszy zabytek kościoła, krzyż z 1380 roku. Przy ołtarzu znajdują się cymbalki, unikatowe z powodu dźwięków wydawanych wbrew prawom fizyki: najgrubsza i najdłuższa płytką wydaje ton wysoki, a najcieńsza i najkrótsza brzmi nisko (zdjęcie na dole po prawej).

Dębno Podhalańskie. The Church of St. Michael the Archangel

Built in the second half of the 15th century. On the chancel opening beam, there is the oldest monument of the church, a cross from 1380. There are chimes at the altar, unique with the sounds produced against the laws of physics: the thickest and longest tile produces a high tone, and the thinnest and shortest sounds low (photo at the bottom right).

Gorce. Turbacz

Według wielu turystów uznawany za najbardziej rozstajny szczyt w Gorcach. Zdjęcie górne po prawej: Widok na halę Turbacz, gdzie znajduje się Szałasowy Ołtarz, który powstał na pamiątkę odprawionej przez Karola Wojtyłę w 1953 roku mszy przodem do grupki wiernych. Stało się to ponad 10 lat przed Soborem Watykańskim II, do którego odprawiano msze tyłem do wiernych.

Gorce. Turbacz

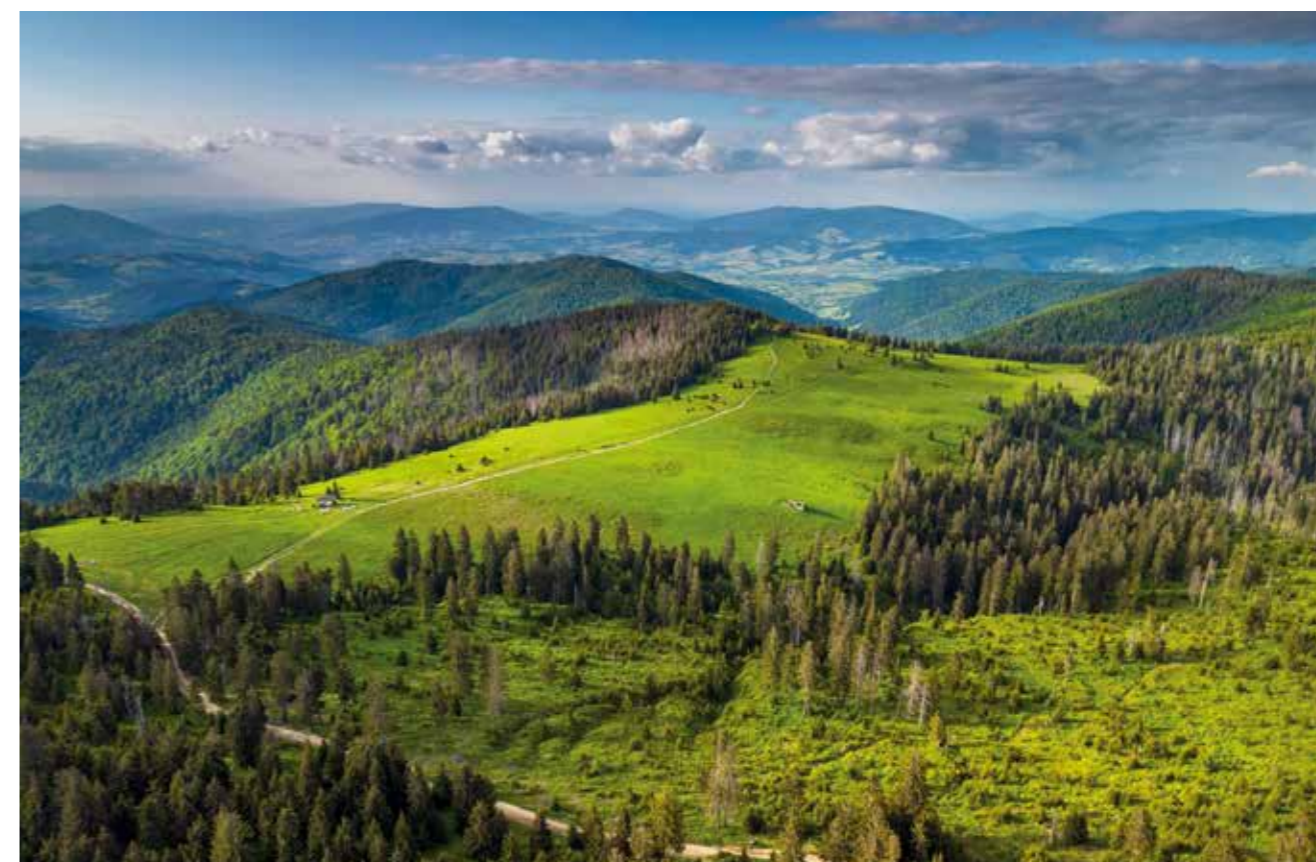
Considered by many tourists to be the most extensive mountain in Gorce. Photo at the top right: view of the Turbacz pasture and the Shack Altar, which was created in memory of the mass celebrated by Karol Wojtyła in 1953 in front of a group of believers. This happened more than 10 years before the Second Vatican Council, until which masses were celebrated by priests turned with their back to the faithful.

Lubań. Krzyż Papieski

Postawiony w 2004 roku na pamiątkę górskich wędrówek Karola Wojtyły jeszcze jako księdza, biskupa i kardynała. Przyszły papież bardzo często przyjeżdżał w Gorce (zdjęcie na dole po prawej).

Lubań. Papal cross

Erected in 2004 to commemorate the mountain hikes of Karol Wojtyła while he was still a priest, bishop and cardinal. The future pope came to Gorce very often (photo at the bottom right).

Nowy Targ. Lody nowotarskie

Są tak wyjątkowe, że od 2008 roku wpisane są na listę produktów tradycyjnych z Małopolski.

Nowy Targ. Artisanal ice cream

Ice cream so unique that since 2008 it has been included in the list of traditional products from Małopolska.

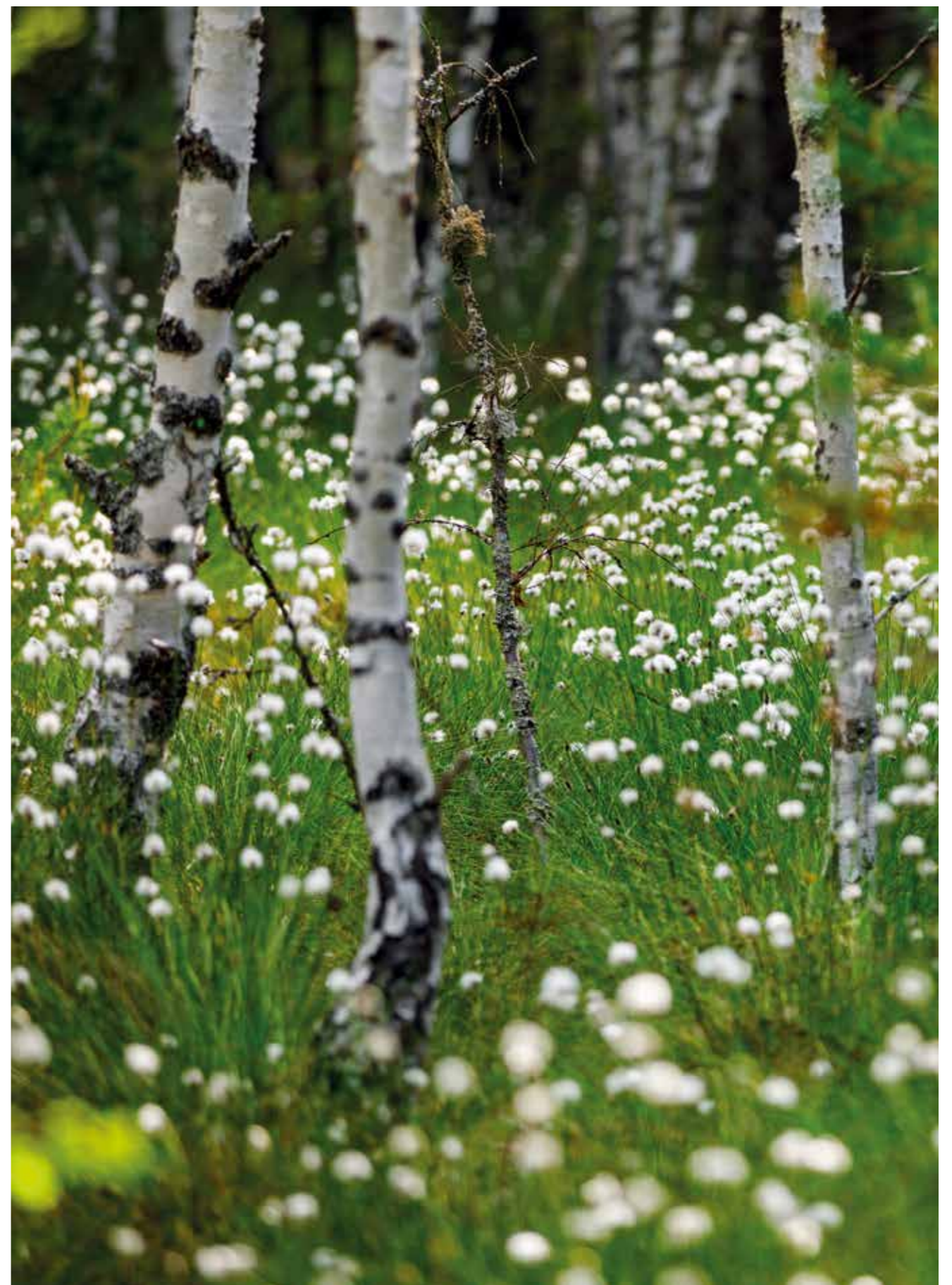

Torfowiska Orawsko-Nowotarskie

Jedne z największych w Polsce
kompleksów torfowisk.

Orava-Nowy Targ peat bogs

One of the largest peat bog complexes
in Poland.

Przełom Białki

Rezerwat przyrody znajduje się kilka kilometrów za wsią Nowa Biała na Podhalu. W Jaskini Obłazowej na terenie rezerwatu znaleziono najstarszy na świecie bumerang wykonany z ciosu mamuta. Przypuszcza się, że był używany nie tylko do polowania na zwierzyne, ale również w rytuałach religijnych.

Białka River Gorge

This nature reserve is located a few kilometers behind the village of Nowa Biała in Podhale. The world's oldest boomerang made of a mammoth tusk was found in Obłazowa Cave in the reserve. It is believed that the tool was not only for hunting, but also had a cult significance.

Bukowina Tatrzańska

To jedna z najwyższej położonych wsi w Polsce.

Bukowina Tatrzańska

One of the highest-located villages in Poland.

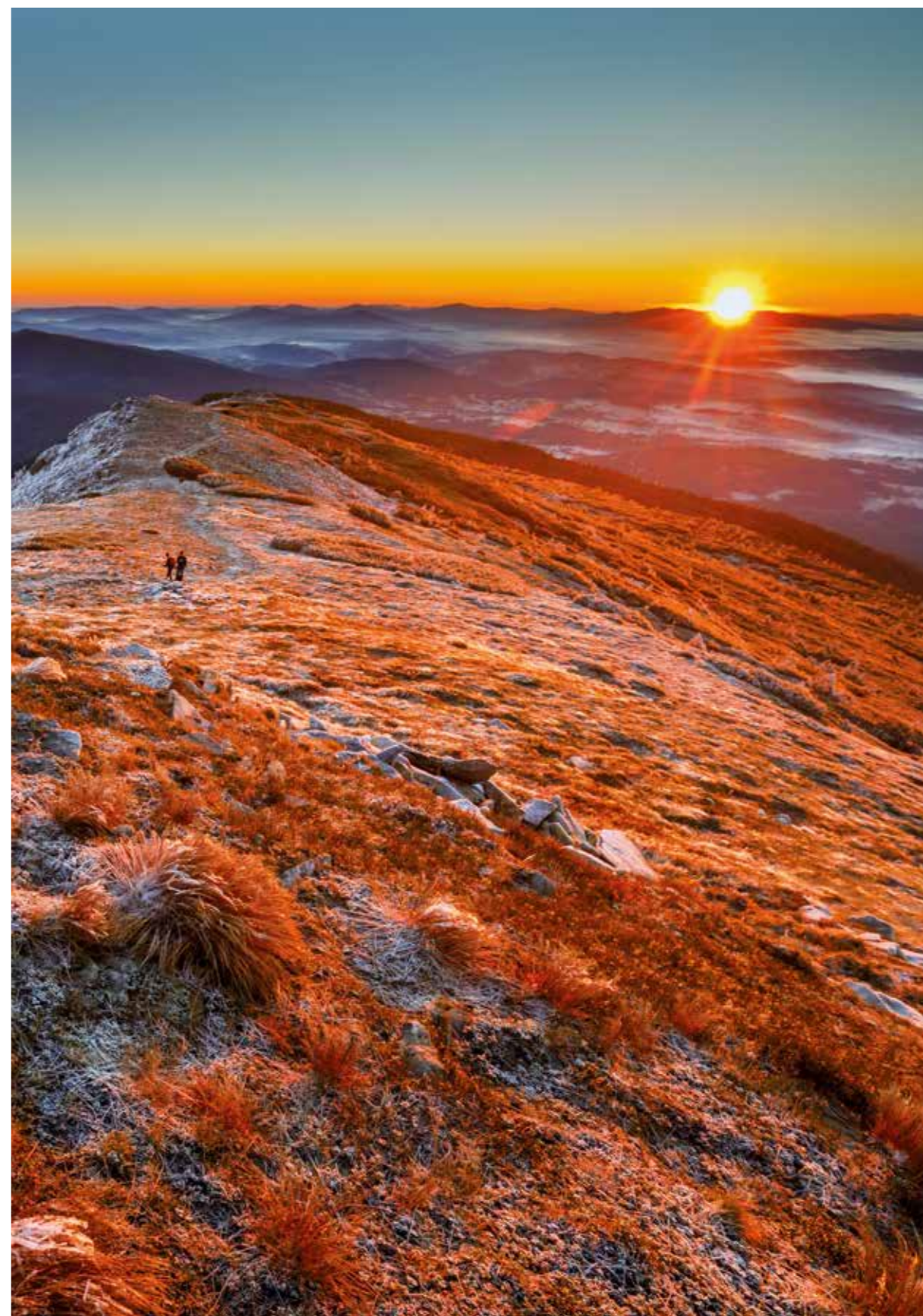

Babia Góra

Najwyższy polski szczyt poza Tatrami. Mierzy 1725 m n.p.m. Wybierając się na Babią Górę należy pamiętać o zmiennej pogodzie na szlaku. Nie przez przypadek góra zyskała miano „Kapryśnicy”.

Babia Góra

The highest Polish mountain outside the Tatras. It rises 1,725 meters above sea level. When going to Babia Góra, keep in mind the changing weather on the trail. There is a reason why this mountain is called „Capricious”.

Piekielnik

Przez tę wieś na Orawie przebiega Wielki Europejski Dział Wodny między zlewiskami Morza Czarnego i Morza Bałtyckiego.

Piekielnik

The main European watershed, stretching from the drainage basins of the Black Sea and the Baltic Sea, runs through this village in Orava.

Orawka. Kościół św. Jana Chrzciciela

Najstarszy kościół katolicki na Górnej Orawie. Powstał w XVII wieku. Unikatowe w skali światowej są wciąż używane w tej świątyni zasłony wielkopostne. Są to lniane tkaniny malowane temperą, które przez 10 dni w roku, od piątej niedzieli Wielkiego Postu do Wielkiej Środy zasłaniają ołtarze w kościele.

Orawka. Church of St. John the Baptist

The oldest Catholic church in Upper Orava. Erected in the 17th century. The globally unique Lenten curtains are still being used there. These are linen fabrics painted with tempera, which cover the altars in the church 10 days a year, from the fifth Sunday of Lent to Holy Wednesday.

Orawa. Heligonka

Marcin Kowalczyk gra w lokalnych kapelach ludowych. Najczęściej sięga po skrzypce i instrumenty pasterskie, ale zagra również na heligonce. To jeden z najstarszych typów akordeonów, który pojawił się na Orawie w połowie XIX wieku. Instrument jest eksponatem Muzeum – Orawskiego Parku Etnograficznego w Zubrzyca Górnej. Zdjęcie na górze po prawej: charakterystyczny dla Orawy dom z wyżką.

Orawa. Heligonka

Marcin Kowalczyk plays in local folk bands. Most often, he would choose a violin or pastoral instruments, but he will also play the heligonka. It is one of the oldest types of accordions that appeared in Orava in the mid-nineteenth century. The instrument is an exhibit at the Orava Ethnographic Park Museum in Zubrzyca Górna. Picture at the top right: a typical Orava house with a traditional added upper floor.

Zawoja. Dorota Lampart

Mural Doroty Lampart na Babiogórskim Centrum Kultury przypomina o tej szczególnej artystce żyjącej w Zawoi. Malarka urodziła się w 1906 roku i żyła prawie 100 lat. Uważana za jedną z wybitniejszych artystek ludowych. Żyła samotnie, uciekała w świat swojej wyobraźni. Malowała obrazy religijne o bardzo różnej tematyce. Jej prace można obejrzeć w Muzeum Etnograficznym w Krakowie.

Zawoja. Dorota Lampart

Dorota Lampart's mural on the Babiogóra Cultural Center reminds us of this special artist who lived in Zawoja. The painter was born in 1906 and lived to almost 100 years. She is considered one of the most outstanding folk artists. She lived a solitary life, escaping into the world of her imagination. She painted religious paintings of very different themes. Her works can be seen at the Ethnographic Museum in Kraków.

Dorota Lampart
1906-2005

**Lachowice.
Kościół św. Apostołów
Piotra i Pawła**

Kościół powstał pod koniec XVIII wieku i jest uznawany za jedną z piękniejszych świątyń na Szlaku Architektury Drewnianej w Małopolsce.

**Lachowice.
Church of the Holy
Apostles Peter and Paul**

Founded at the end of the 18th century, considered as one of the most beautiful temples on the Wooden Architecture Route in Małopolska.

Sucha Beskidzka. Zamek

Renesansowy zamek z XVI wieku, ze względu na podobieństwo do krakowskiego zamku królewskiego nazywany jest „Małym Wawelem”.

Sucha Beskidzka. Castle

The Renaissance castle from the 16th century, due to its similarity to the royal castle in Kraków, is called the „Little Wawel”.

Jezioro Mucharskie

To sztuczny zbiornik, którego budowę zakończono w 2017 roku. Powstał na rzece Skawie między dwoma górskimi pasmami Beskidu Małego i Beskidu Makowskiego.

Mucharskie Lake

An artificial reservoir, the construction of which was completed in 2017. It was built on the river Skawa between two mountain ranges, the Little Beskids and the Maków Beskids.

Andrychów. Pałac Bobrowskich

Powstał w XVIII wieku i pierwotnie miał charakter obronny. W XIX wieku do pałacu dobudowano dwa skrzydła, dzięki czemu zyskał on kształt podkowy.

Andrychów. The Bobrowski Palace

Built in the 18th century, originally designed as a defense structure. In the 19th century, two wings were added to the palace, giving it a horseshoe shape.

Bulowice. Pałac Larischów

Wybudował go w 1882 roku Edmund Larisch dla swojej żony Jessie. Budynek w stylu angielskiego neogotyku jest wierną kopią jej rodzinnego zamku, szkockiego Huntle Castle.

Bulowice. The Larisch Palace

Built in 1882 by Edmund Larisch for his wife Jessie. The English neo-Gothic building was a faithful copy of her family's castle, the Scottish Huntle Castle.

Osiek. Kościół św. Andrzeja

Powstał w XVI wieku. Szczególnie cenne w tym kościele są zachowane na stropach i ścianach fragmenty polichromii z XVI, XVII i XVIII wieku. W rokokowym ołtarzu głównym znajduje się obraz Zwiastowania Najświętszej Maryi Panny.

Osiek. St. Andrew's Church

Built in the 16th century. Polychrome fragments from the 16th, 17th and 18th century are particularly valuable in this church, preserved on the ceilings and walls. In the Rococo high altar there is a painting of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary.

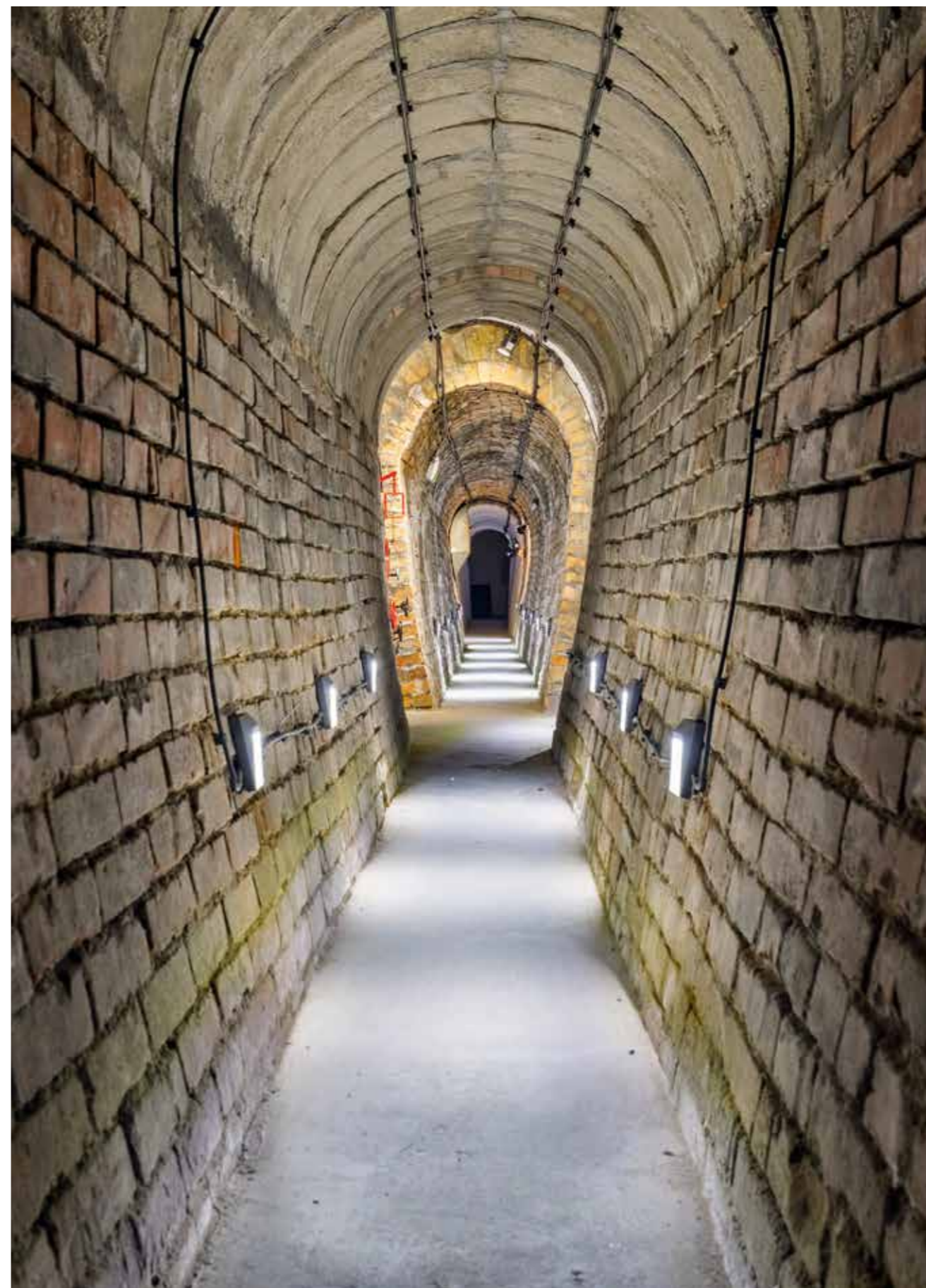
Oświęcim. Muzeum Zamek

Interaktywna trasa historyczna „Gra o Niepodległą” to jedna z atrakcji tego muzeum. Powstała w dwóch tunelach pod zamkiem: ceglany poaustriackim z czasów zaborów i żelbetowym poniemieckim z czasów okupacji.

Oświęcim. Castle Museum

„Gra o Niepodległą” [Polish for: “Game for independence”], an interactive historical route, is one of the attractions of the Castle Museum. It was built in two tunnels under the castle: a brick tunnel left by Austrians from the times of the partitions of Poland, and a reinforced concrete tunnel left by Germans after WWII occupation.

Płaza. Piec kręgowy

Piec kręgowy w Płazie z 1892 roku przeznaczony był do wypału kamienia wapiennego pozyskiwanego z pobliskiego kamieniołomu. Po wypale, kamień zamieniał się w wapno wykorzystywane głównie w budownictwie. Warto dodać, że wapno z Płazy zostało użyte do wykonania stiuków w Teatrze Słowackiego (ówczesny Teatr Miejski).

Płaza. Ring furnace

The ring furnace in Płaza, built in 1892, was designed for burning limestone extracted from a nearby quarry. After burning, the stone would turn into lime, used mainly in construction. It is worth adding that lime from Płaza was used to make the stucco in the Słowacki Theatre (City Theatre at the time).

Chełmek

Budowa ceglanych domów, w kształcie prostopadłościanów z kamiennymi fundamentami i płaskimi dachami to część planu morawskiego przemysłowca Tomasza Bata, który założył w Chełmku pierwszą w Polsce fabrykę obuwia. Wieś zamienił w idealne miasto przyszłości, w którym zgodnie z założeniem starannie oddzielono część mieszkalną od części fabrycznej.

Chełmek

The design of cuboid-shaped brick houses with stone foundations and flat roofs was part of the plan by Tomasz Bata, a Moravian industrialist who founded the first Polish footwear factory in Chełmek. He transformed the village into an ideal city of the future, with the residential part was carefully separated from the factory part as designed.

Dolina Karpia

Wymarzone miejsce dla pasjonatów ornitologii. Okoliczne stawy i meandrujące rzeki są ostoją dla wielu zagrożonych w Europie gatunków ptaków, między innymi mewy czarnogłowej, kropiatki, czy rybitwy. Możemy tu także spotkać egzotycznego pelikana różowego.

Carp Valley

A dream place for ornithology enthusiasts. The surrounding ponds and meandering rivers are a refuge for many endangered bird species in Europe, including black-headed gulls, spotted crakes and terns. You can also find an exotic pink pelican here.

Wygietzów. Muzeum Małopolski Zachodniej

Przeniesiony do muzeum Kościół podwyższenia Krzyża Świętego z Ryczowa ma na ścianach nawy głównej nietypowe napisy, zakazujące plucia na podłogę. Ma to związek z popularnym zwłaszcza wśród mężczyzn zwyczajem żucia tytoniu, który powodował intensywne wydzielanie śliny i częste odpluwanie. Jak widać, w Ryczowie mężczyźni robili to nawet w kościele.

Wygietzów. Museum of Western Małopolska

The Church of the Exaltation of the Holy Cross from Ryczów, which was transferred to the museum, has unusual inscriptions on the walls of the nave, prohibiting spitting on the floor. This came around as a consequence of the tobacco chewing habit, popular especially among men, which caused intense salivation and frequent spitting. As you can see, in Ryczów men would do it even in the church.

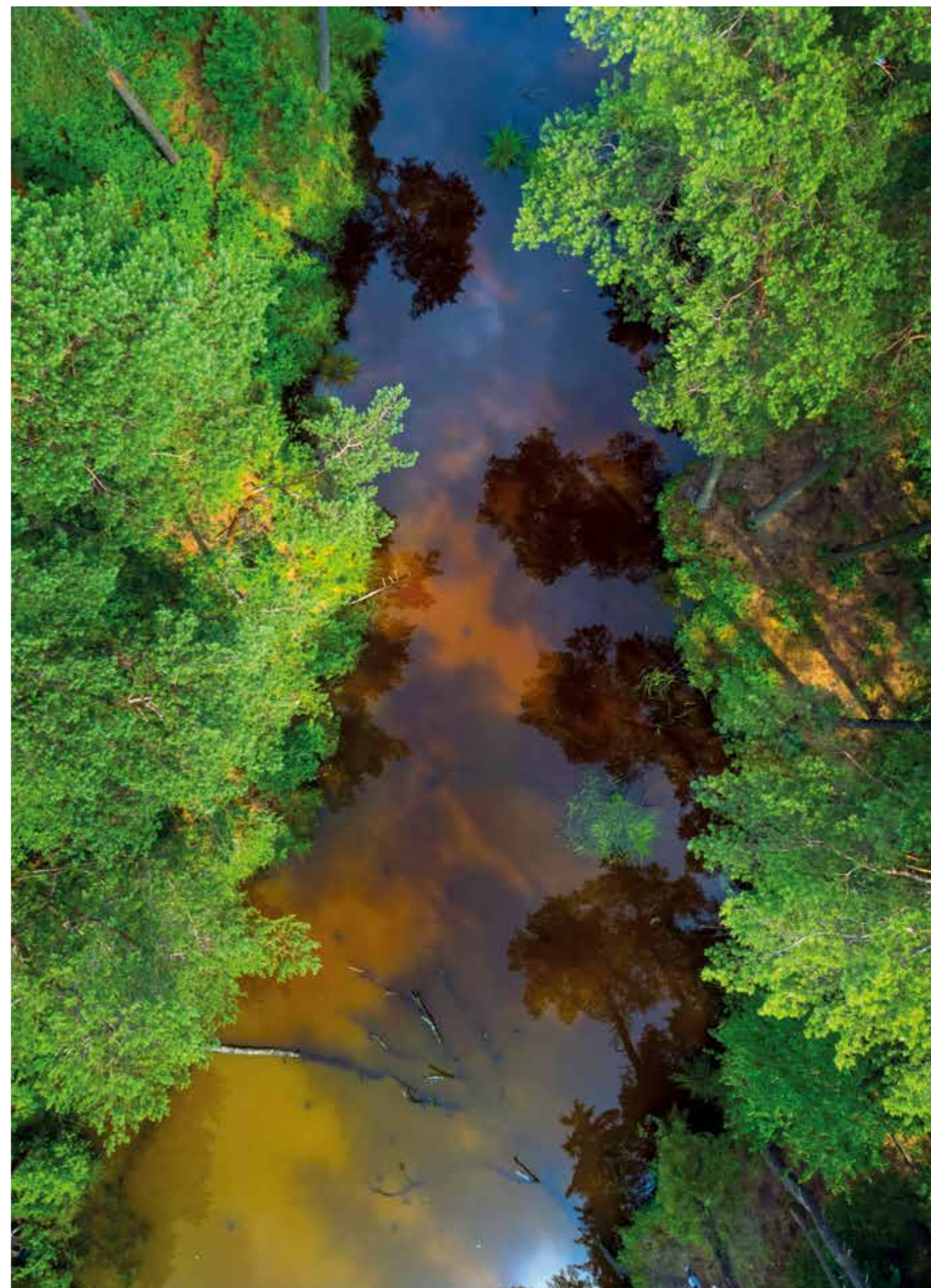

Puszcza Dulowska

To wyjątkowe miejsce na przyrodniczej mapie gminy Trzebinia. Puszcza Dulowska to kompleks leśny, w którym spotkać można łośa i dostrzec czarnego bociana. Świetne miejsce na spacer, rower i bliskie spotkania z naturą.

Dulowa Primeval Forest

A unique place on the map of nature of the Trzebinia commune. Dulowa Forest Area is a forest complex where you can meet a moose or spot a black stork. A great place for walking, cycling and close encounters with nature.

Rezerwat Zimny Dół

Znajduje się na terenie Tenczyńskiego Parku Krajobrazowego. Miejsce wygląda jak skalny labirynt. Tajemniczości dodają mu oplatające skały kilkusetletnie bluszcze.

Zimny Dół / The Cold Pit Nature Reserve

Located in the Tenczyński Landscape Park. The place looks like a rock labyrinth. What makes it even more mysterious is the several hundred years old ivy covering the rocks.

Pustynia Błędowska

Mało kto wie, że ta jedna z największych w Europie i jedyna w Polsce pustynia, była polem ćwiczeń dla niemieckich oddziałów przed nieudanym podbojem Afryki.

Błędowska Desert

Few people know that this desert, one of the largest in Europe and the only in Poland, was a training ground for German troops before their failed attempt at conquering Africa

Olkusz

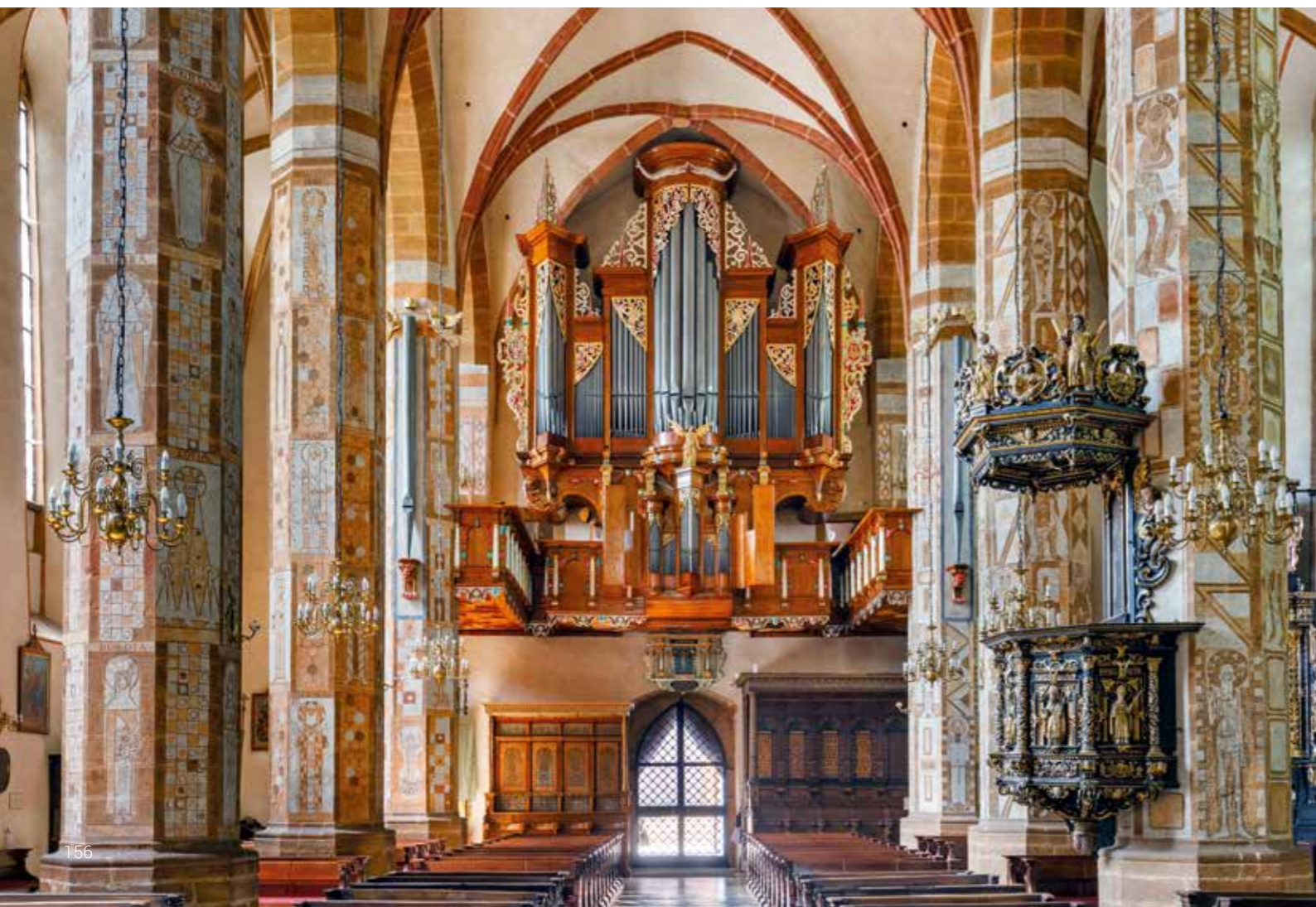
XVII-wieczne oryginalne organy w Bazylice św. Andrzeja Apostoła należą do jednych z najstarszych w Europie. Zbudował je Hans Hummel, wybitny organmistrz z Norymbergi. Można na nich wykonywać tylko muzykę renesansową i wczesnobarokową.

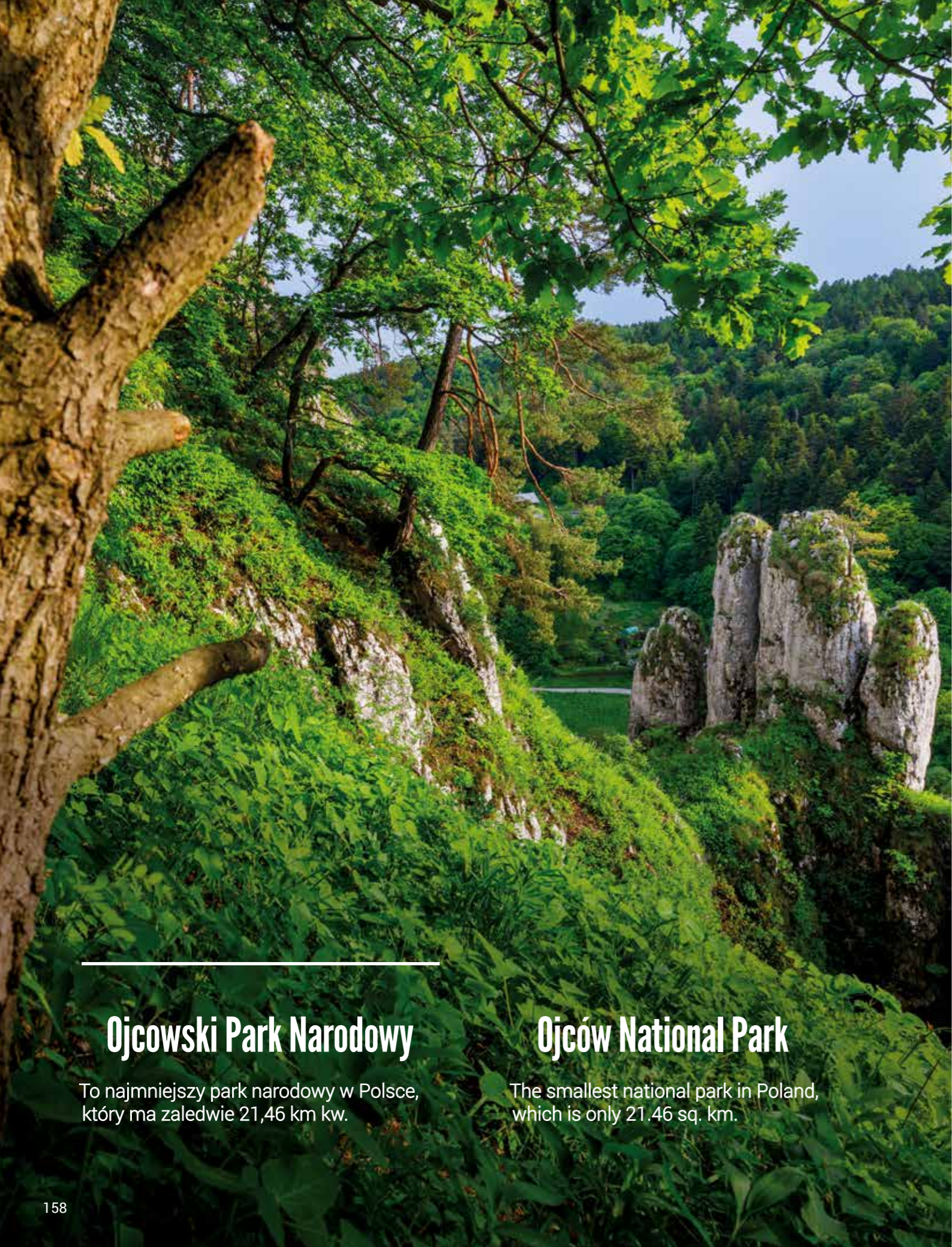
Atrakcją Olkusza są także wykonane z brązu figury gwarków (górników), na które możemy natrafić w miejskiej przestrzeni (zdjęcie na dole po prawej).

Olkusz

The original 17th century organ in the Basilica of St. Andrew the Apostle is among the oldest in Europe. It was built by Hans Hummel, an outstanding organ master from Nuremberg. They are only fit for playing Renaissance and early Baroque music.

Another attraction of Olkusz are the bronze figures of miners that we can come across in the urban space (photo at the bottom right).

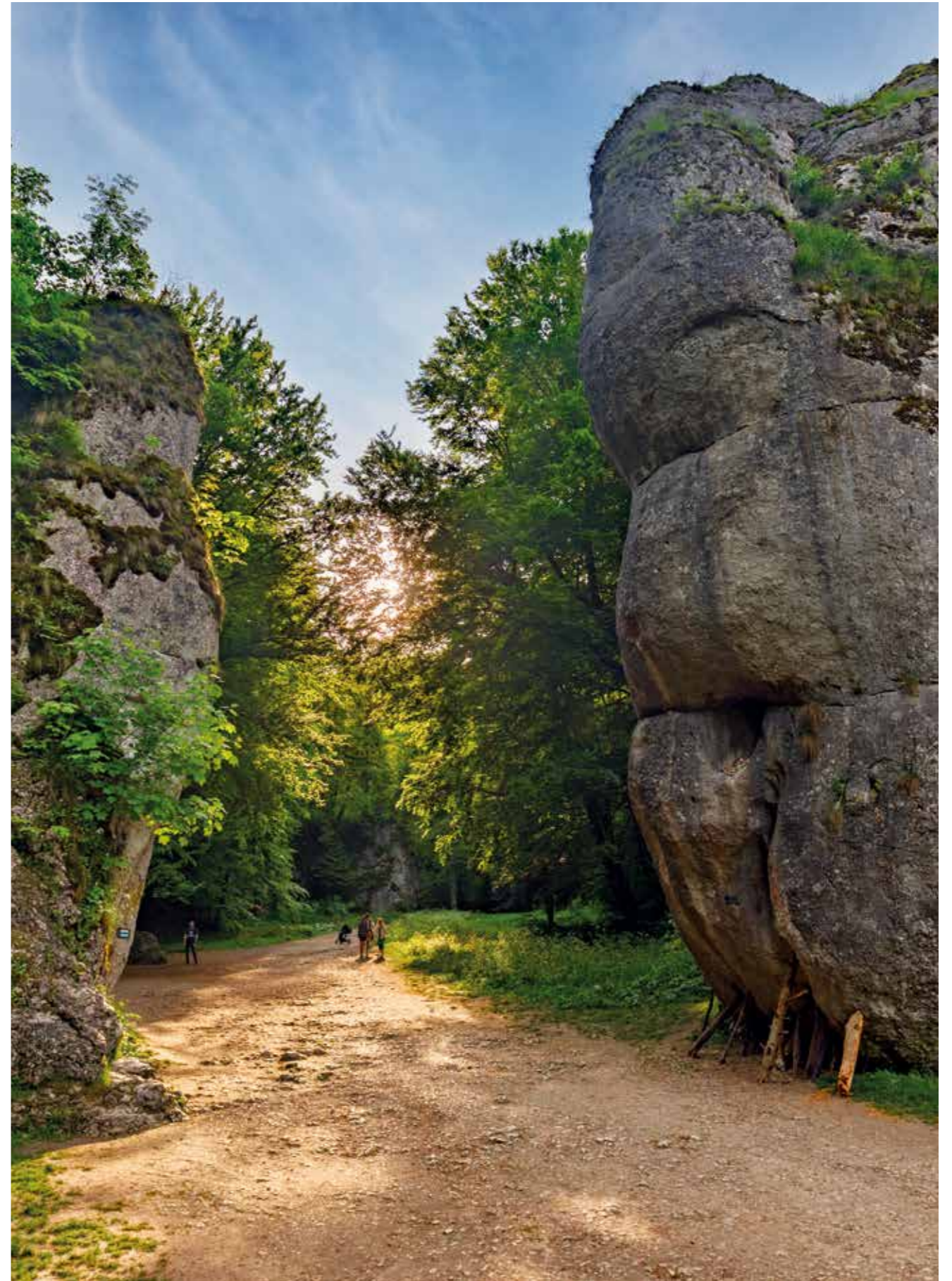

Ojcowski Park Narodowy

To najmniejszy park narodowy w Polsce, który ma zaledwie 21,46 km kw.

Ojców National Park

The smallest national park in Poland, which is only 21.46 sq. km.

Dolina Dłubni. Źródło Jordan

Jedno z najpiękniejszych źródeł doliny Dłubni, o niezwykle przejrzystej, turkusowo-szmaragdowej wodzie. Wydobywająca się pod ciśnieniem ze skalnych szczelin woda ma stałą, niską temperaturę. W źródle można zauważyć pozostałości drewnianego stelaża, pochodzącego z czasów, kiedy przechowywano w nim żywność. Jordan ma status pomnika przyrody nieożywionej.

Dłubnia River Valley. Jordan Spring

One of the most beautiful springs of the Dłubnia valley, with unbelievably clear, turquoise and emerald water. The water comes out of the rock crevices under pressure at a constant low temperature. In the source, you can see the remains of a wooden frame, which was built at the time when the place was used for food storage. Jordan has the status of a monument of inanimate nature.

Sułoszowa

Jedna z najdłuższych ulicówek w Polsce.
To typ wsi o zwartej zabudowie po obu
stronach drogi.

Sułoszowa

One of the longer linear villages in Poland.
It is a type of village with townhouse-style
buildings on both sides of the road.

Wydawca

Województwo Małopolskie
www.malopolska.pl
fb.com/lubiemalopolske

Realizacja

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Kancelaria Zarządu
Zespół ds. Marketingu Regionu

Koncepcja, opracowanie i redakcja

Ewa Winiarska

Zdjęcia

Kamil Bańkowski

za wyjątkiem zdjęć na str. 16, 36, 37, 41 (dolne), 66-67, 70, 74, 80, 92, 97, 106, 107, 108, 109, 121, 124-125, 136,
138 pochodzących z archiwum UMWM
zdjęcie na str. 4 wykonane za zgodą Bazyliki Mariackiej w Krakowie

W wydawnictwie wykorzystano między innymi informacje ze stron:

<https://visitmalopolska.pl>

<https://dniedziedzictwa.pl>

<https://malopolskatogo.pl>

we współpracy z Małopolską Organizacją Turystyczną i Małopolskim Instytutem Kultury

oraz strony:

<http://szlakrzemiosla.pl/>

Szczególne podziękowania dla:

Skansenu Wsi Pogórzańskiej w Szymbarku

i Zagrody Maziarskiej w Łosiu – oddziałów Muzeum - Dwory Karwacjanów i Gładyszów w Gorlicach

Muzeum Małopolski Zachodniej w Wygietzowie

Muzeum - Orawskiego Parku Etnograficznego w Zubrzyicy Górnej

Druk

Sindruk

Rok wydania

2023

ISBN 978-83-67243-22-3

 MAŁOPOLSKA

